

**GOSSOS A L'AULA: UNA EINA PER
MILLORAR HABILITATS EN EDUCACIÓ
INFANTIL**

GRAU D'EDUCACIÓ INFANTIL

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI
Facultat de Ciències
de l'Educació i Psicologia

TREBALL DE FI DE GRAU

Fátima López Serrano
Tutora: Mª Teresa Gámez Pérez
Tarragona, 2025

Resum

Aquest treball de fi de grau va analitzar el potencial dels gossos com a eina innovadora per potenciar habilitats en l'etapa d'educació infantil, mitjançant la metodologia d'Educació Assistida amb Animals (EAA). L'objectiu general fou analitzar el coneixement i percepció dels docents i professionals sobre l'EAA, així com la seva influència en el desenvolupament emocional, social i cognitiu dels infants.

Per donar resposta a la hipòtesi plantejada -que la presència de gossos a l'aula contribueix positivament al desenvolupament infantil- es va aplicar una metodologia mixta. Es van recollir dades quantitatives a través d'un qüestionari adreçat a 17 docents d'educació infantil i dades qualitatives mitjançant tres entrevistes a professionals amb experiència directa en la implementació d'aquests programes.

Els resultats mostren que el 88,2% del professorat considera que la presència de gossos incrementa la motivació, l'atenció i el benestar dels infants. A més, la majoria coincideix en la importància de la formació docent per garantir una implementació adequada i segura. Les entrevistes van revelar beneficis en infants amb dificultats emocionals i necessitats educatives especials, així com la necessitat de comptar amb una bona organització, recursos suficients i coordinació entre els agents implicats.

Les conclusions confirmen la hipòtesi i subratllen que la EAA pot ser una eina eficaç per promoure un aprenentatge més empàtic, vivencial i inclusiu. Malgrat això, també es van identificar obstacles com el cost, les reticències inicials i la manca de formació. Es proposa ampliar futures investigacions incloent la visió de les famílies i observacions directes a l'aula. En definitiva, es considera que la incorporació de gossos a l'aula pot transformar positivament l'experiència educativa dels infants, contribuint a una escola més emocional, humana i significativa.

Paraules clau: educació assistida amb animals, gossos a l'aula, beneficis dels gossos, educació infantil, intervencions assistides amb animals.

Resumen

Este trabajo de fin de grado analizó el potencial de los perros como herramienta innovadora para potenciar habilidades en la etapa de educación infantil, mediante la metodología de Educación Asistida con Animales (EAA). El objetivo general fue analizar el conocimiento y percepción de los docentes y profesionales sobre el EAA, así como su influencia en el desarrollo emocional, social y cognitivo de los niños/as.

Para dar respuesta a la hipótesis planteada -que la presencia de perros en el aula contribuye positivamente al desarrollo infantil- se aplicó una metodología mixta. Se recogieron datos cuantitativos a través de un cuestionario dirigido a 17 docentes de educación infantil y datos cualitativos mediante tres entrevistas a profesionales con experiencia directa en la implementación de estos programas.

Los resultados muestran que el 88,2% del profesorado considera que la presencia de perros incrementa la motivación, la atención y el bienestar de los niños. Además, la mayoría coincide en la importancia de la formación docente para garantizar una implementación adecuada y segura. Las entrevistas revelaron beneficios en niños con dificultades emocionales y necesidades educativas especiales, así como la necesidad de contar con una buena organización, recursos suficientes y coordinación entre los agentes implicados.

Las conclusiones confirman la hipótesis y subrayan que la EAA puede ser una herramienta eficaz para promover un aprendizaje más empático, vivencial e inclusivo. A pesar de esto, también se identificaron obstáculos como el coste, las reticencias iniciales y la carencia de formación. Se propone ampliar futuras investigaciones, incluyendo la visión de las familias y observaciones directas al aula. En definitiva, se considera que la incorporación de perros en el aula puede transformar positivamente la experiencia educativa de los niños, contribuyendo en una escuela más emocional, humana y significativa.

Palabras clave: educación asistida con animales, perros en el aula, beneficios de los perros, educación infantil, intervenciones asistidas con animales.

Abstract

This bachelor's degree final project analysed the potential of dogs as an innovative tool to enhance skills in the pre-primary education stage, through the Animal Assisted Education (EAA) methodology. The general objective was to analyze the knowledge and perception of teachers and professionals about the EAA, as well as its influence on the emotional, social and cognitive development of children.

To respond to the hypothesis proposed - that the presence of dogs in the classroom contributes positively to child development- a mixed methodology was applied. Quantitative data was collected through a questionnaire addressed to 17 early childhood education teachers and qualitative data through three interviews with professionals with direct experience in the implementation of these programs.

The results show that 88.2% of teachers consider that the presence of dogs increases the motivation, attention and well-being of children. In addition, most agree on the importance of teaching training to ensure adequate and safe implementation. The interviews revealed benefits for children with emotional difficulties and special educational needs, as well as the need for good organization, sufficient resources and coordination among the agents involved.

The conclusions confirm the hypothesis and stress that AAS can be an effective tool to promote more empathetic, experiential and inclusive learning. However, obstacles such as cost, initial reluctance and lack of training were also identified. It is proposed to expand future research including the vision of families and direct observations in the classroom. In short, it is considered that the incorporation of dogs into the classroom can positively transform the educational experience of children, contributing to a more emotional, human and significant school.

Keywords: animal-assisted education, dogs in the classroom, benefits of dogs, early childhood education, animal-assisted interventions.

Agraïments

Aquest treball no hauria estat possible sense el suport i la companyia de moltes persones que m'han acompanyat al llarg d'aquest camí.

En primer lloc, vull agrair a la meva tutora, **Maria Teresa**, per la seva paciència, guia i orientacions al llarg del procés. Va ser ella qui em va animar a fer aquest treball en quant li vaig proposar aquest tema i, com que també havia participat en una proposta relacionada amb gossos a l'aula, em va transmetre molta confiança i seguretat des del primer moment. Gràcies a la seva ajuda, em vaig sentir molt més tranquil·la i capaç d'afrontar aquest repte.

A la meva **família**, per creure en mi fins i tot quan jo no ho feia. Gràcies per ser sempre el meu refugi i el meu motor, per les paraules d'ànim, la confiança, l'estima incondicional i la paciència.

Als meus **amics de la universitat**, per haver convertit aquests anys en una etapa inoblidable. Gràcies per totes les rialles, els suports en moments complicats i per fer més lleugers els treballs, les entregues i les llargues hores d'estudi.

I finalment, **a mi mateixa**, per no rendir-me, per haver superat cada dificultat i per estar, avui, fent realitat aquest somni. El camí no ha estat fàcil, però aquí estic, i em sento orgullosa del que he aconseguit.

ÍNDEX

1. Introducció	6
2. Marc teòric	7
2.1 Introducció al Marc Teòric i Context d'Educació Infantil	7
2.2 Educació Infantil i l'Educació Assistida amb Animals (EAA)	9
2.3 Característiques del gos com a agent educatiu en les intervencions assistides	11
2.4 Bases científiques i psicològiques	13
2.5 Impacte de la interacció amb gossos en el desenvolupament infantil	14
2.6 Propostes educatives innovadores amb gossos	17
2.7 Marc Legal i Normatiu	19
2.8 Formació dels professionals implicats en les EAG	21
2.9 Impacte en la Inclusió Educativa	23
2.10 Límits, Reptes i Crítiques en la Implementació de la EAA	24
2.11 Anàlisi de la Sostenibilitat i Viabilitat de la EAA	26
2.12 Metodologies d'avaluació de l'impacte	28
2.13 Evidència Pràctica: Programes i Casos d'Èxit de la EAA amb Gossos	29
3. Marc metodològic o d'investigació	32
3.1 Hipòtesi	32
3.2 Objectius	33
3.3 Disseny	33
4. Resultats	36
4.1 Resultats Quantitatius del Qüestionari	36
4.2 Resultats Qualitatius de les Entrevistes	42
5. Conclusió	43
3. Bibliografia	46
4. Annexos	54

1. Introducció

El gos, considerat des de fa segles el millor amic de l'ésser humà, ha començat a guanyar presència també en l'àmbit educatiu per la seva capacitat d'establir vincles emocionals, generar confiança i fomentar un ambient positiu dins l'aula per la seva capacitat de fomentar el benestar, la motivació i el desenvolupament integral dels infants. Tot i conèixer l'existència de teràpies assistides amb animals en àmbits clínics o socials, desconeixia completament que també existís una vessant educativa, anomenada Educació Assistida amb Animals (EAA). Va ser durant el meu període de pràctiques a l'Escola Les Dominiques de Tarragona quan vaig tenir el primer contacte amb aquesta proposta. L'experiència de veure un gos formant part d'una activitat pedagògica dins l'aula va despertar la meua curiositat i em va fer plantejar nombroses preguntes sobre el seu funcionament, beneficis i possibilitats reals dins l'educació infantil.

Aquest treball neix d'aquesta descoberta inesperada i de l'interès personal de voler conèixer a fons en què consisteix la EAA, com s'implementa i quin impacte pot tenir realment en els infants. A mesura que vaig aprofundir en el tema, vaig veure que es tracta d'un recurs educatiu amb un gran potencial, però que sovint és desconegut i poc integrat en el sistema escolar. Per això vaig decidir orientar la meua investigació a analitzar el coneixement i la percepció que tenen els docents i professionals sobre aquesta pràctica, així com els seus efectes en el desenvolupament emocional, social i cognitiu dels infants.

En primer lloc, es presenta un marc teòric que contextualitza l'etapa d'educació infantil i aporta les bases conceptuals i científiques que fonamenten la EAA. S'hi inclouen les aportacions de teories del desenvolupament com les de Piaget, Vygotsky o Bowlby, així com estudis actuals sobre els beneficis de la interacció amb animals en infants. També es descriu el concepte d'Educació Assistida amb Animals, la seva aplicació a l'aula i els efectes que pot tenir en l'àmbit cognitiu, emocional i social dels infants. I per últim les barreres que poden haver-hi.

La hipòtesi de partida d'aquest treball és que la presència de gossos a l'aula contribueix positivament al desenvolupament emocional cognitiu i social dels infants, i que la seva aplicació pot ser una eina innovadora dins l'educació infantil, sempre que es faci amb una correcta formació i coordinació entre els agents implicats.

A continuació, s'exposa la recerca aplicada, dissenyada a partir d'una metodologia mixta que inclou un qüestionari per a mestres i entrevistes a professionals vinculats en aquest àmbit. El procés ha estat progressiu i ha implicat una acotació del tema fins a arribar a l'objectiu principal: comprendre quin paper poden tenir els gossos a l'aula com a eina innovadora per potenciar habilitats en educació infantil i quins factors en condicionen en la seva aplicació real.

2. Marc teòric

2.1 Introducció al Marc Teòric i Context d'Educació Infantil

El present marc teòric estableix els fonaments conceptuals i científics que justifiquen la implementació de gossos com a eina educativa dins l'etapa d'educació infantil. Aquesta proposta s'inscriu dins el marc de les intervencions innovadores que busquen promoure el desenvolupament integral dels infants mitjançant metodologies alternatives, com l'educació assistida amb animals (EAA).

L'educació infantil és una etapa crucial en el desenvolupament integral dels infants, ja que estableix les bases per l'aprenentatge, la socialització i el desenvolupament emocional. Autors com Piaget (1970) i Vygotsky (1978), destaquen la importància d'aquesta etapa en la construcció del pensament i el desenvolupament del llenguatge, subratllant la necessitat de crear entorns d'aprenentatge rics, significatius i emocionals segurs.

L'ús d'animals en contextos educatius, i concretament de gossos, ha estat estudiada com una via per enriquir les experiències educatives. Segons Levinson (1962), pioner en la introducció dels animals en contextos terapèutics, la interacció humà animal pot facilitar la comunicació, millorar l'autoestima i reduir l'ansietat, especialment en infants amb dificultats emocionals o socials. Investigacions més recents, com les de López i Garcia (2021), reforcen aquestes troballes i evidencien que la presència d'un gos a l'aula pot augmentar la motivació, afavorir la convivència i fomentar el respecte mutu.

2.1.1 Justificació científica de la investigació

La investigació es fonamenta en l'objectiu de diversificar i enriquir les estratègies pedagògiques utilitzades en l'educació infantil. L'EAA es presenta com una metodologia amb base empírica que utilitza la presència d'un animal (un gos) entrenat per afavorir processos d'aprenentatge i desenvolupament emocional, social i cognitiu.

Segons investigacions recents, contribueix a la reducció de l'estrès, provocant una disminució dels nivells de cortisol, i un augment d'oxitocina, associada al vincle i la confiança. A més, la interacció amb animals s'ha associat amb un reforç positiu de l'autoestima i una major predisposició cap a l'adquisició de nous coneixements.

Aquest treball analitzarà de manera rigorosa aquests aspectes, aportant una visió fonamentada sobre el potencial de la EAA com a una bona eina educativa en l'etapa infantil.

2.1.2 Evolució històrica de l'ús d'animals en contextos educatius

L'ús d'animals en entorns educatius no és un fenomen recent, sinó que té els seus orígens en estudis i pràctiques desenvolupades al llarg del segle XX. Un dels pioners en aquest àmbit va ser Levinson (1962), qui va explorar els beneficis de la interacció humà-animal en infants, inicialment en contextos terapèutics. Els seus treballs van evidenciar que la presència d'animals podia afavorir la comunicació i el desenvolupament emocional, especialment en infants amb dificultats d'adaptació.

Amb el pas del temps aquest enfocament es va expandir cap a l'àmbit educatiu, donant lloc a programes específics que integren els animals com a recursos pedagògics. L'ús de gossos en les aules ha experimentat un creixement notable en les darreres dècades, consolidant-se com una estratègia eficaç per millorar l'atenció, la regulació emocional i la socialització dels infants.

Diversos programes internacionals han demostrat l'efectivitat d'aquesta metodologia. Un exemple destacat és *Reading with Rover*, desenvolupat als Estats Units, que han posat de manifest com la presència d'un gos pot estimular la lectura i reduir l'ansietat associada a aquesta activitat. Aquestes pràctiques han estat valorades positivament en contextos escolars, demostrant que la presència de gossos pot actuar com a catalitzador per a l'aprenentatge i la interacció social.

L'interès creixent per aquestes metodologies ha afavorit l'expansió de programes estructurals d'intervencions assistides amb animals en entorns educatius, els quals ja compten amb una base científica i conceptual consolidada.

2.2 Educació Infantil i l'Educació Assistida amb Animals (EAA)

2.2.1 Educació infantil com a etapa clau

L'educació infantil és l'etapa educativa que comprèn des del naixement fins als sis anys i té com a finalitat principal promoure el desenvolupament integral dels infants. Segons la UNESCO (2019), aquesta etapa constitueix la base fonamental per a l'aprenentatge al llarg de la vida, ja que proporciona les estructures necessàries per al desenvolupament de competències essencials.

Dins d'aquest marc, autors com Piaget (1970) i Vygotsky (1978) han destacat la importància d'aquesta etapa com un període crític en la construcció del coneixement. Piaget sosté que els infants aprenen mitjançant l'exploració activa del seu entorn, mentre que Vygotsky posa èmfasi en la interacció social com a element clau per a l'adquisició d'habilitats i coneixements. Aquests principis han servit de base per al disseny de metodologies pedagògiques que s'adapten a les necessitats específiques d'aquesta etapa, fomentant un aprenentatge significatiu, interactiu i vivencial.

2.2.2 Desenvolupament integral i benestar

El desenvolupament integral implica l'harmonització de les dimensions cognitiva, emocional, social i física, garantint un creixement equilibrat i adaptat a les necessitats evolutives dels infants. Aquest enfocament holístic reconeix que l'aprenentatge no es limita exclusivament a l'adquisició de coneixements acadèmics, sinó que també inclou el desenvolupament d'habilitats essencials com l'empatia, la regulació emocional, la comunicació i la col·laboració.

Segons Goleman (1995), la intel·ligència emocional juga un paper fonamental en l'adaptació social i en l'èxit futur dels infants. En aquest sentit, la capacitat de gestionar les emocions, establir relacions positives i resoldre conflictes de manera efectiva són competències clau que es comencen a consolidar en els primers anys de vida.

Per aquest motiu, les metodologies educatives han incorporat estratègies que fomentin, a més de l'aprenentatge cognitiu, el benestar emocional i social dels infants.

2.2.3 L'EAA com a eina educativa

L'Educació Assistida amb Animals (EAA) es defineix com una intervenció educativa planificada i estructurada, en la qual un animal seleccionat i entrenat participa activament per assolir objectius pedagògics concrets. Segons Mejía (2018), aquesta metodologia es fomenta en la interacció positiva entre infants i animals per millorar aspectes com la motivació, la comunicació, la regulació emocional i el desenvolupament de valors com el respecte i la responsabilitat.

Les característiques principals de la EAA són:

- La participació activa de l'animal com a element central de la sessió.
- Activitats dissenyades amb objectius educatius específics i alineats amb el currículum escolar
- Col·laboració entre professionals de l'educació i tècnics especialitzats en comportament animal.
- Avaluació sistemàtica de l'impacte de la intervenció.

2.2.4 Diferències entre teràpia assistida amb animals (TAA) i EAA

Tot i que la Teràpia Assistida amb Animals (TAA) com l'Educació Assistida amb animals (EAA) comparteixen el principi de la interacció humà-animal, presenten diferències significatives en el seu enfocament, objectius i finalitat.

- **Teràpia Assistida amb Animals (TAA):**

La TAA té com a objectiu principal la millora de la salut física, emocional o psicològica del pacient. Es tracta d'intervencions dirigides per professionals de la salut (psicòlegs, terapeutes ocupacionals, etc.), i orientades a assolir objectius terapèutics específics com la rehabilitació, la reducció de l'estrès o la millora de les habilitats socials.

- **Educació Assistida amb Animals (EAA):**

Se centra en objectius pedagògics i és conduïda per professionals de l'educació. La seva finalitat és afavorir l'aprenentatge, potenciar la motivació i millorar la convivència a l'aula. S'integra com un recurs complementari dins de l'activitat escolar ordinària, amb enfocament en el desenvolupament integral dels infants.

Segons la IAHAIO (2018), les intervencions assistides amb animals han d'estar degudament planificades, tenint en compte el benestar de tots els participants (inclosos els animals) i ser desenvolupades per professionals formats.

2.2.5 Impacte general de la EAA en l'àmbit educatiu

Diversos estudis han evidenciat l'impacte positiu de l'EAA en l'àmbit educatiu. Segons Martínez (2020), la presència de gossos pot augmentar la motivació i la participació activa dels infants, especialment d'aquells amb dificultats d'aprenentatge o amb necessitats educatives especials.

Els principals beneficis de l'EAA són:

- **Millora del benestar emocional:** la interacció amb gossos redueix l'estrès, promovent un estat de calma i un entorn més acollidor i relaxat (Beetz et al., 2012).
- **Foment d'habilitats socials:** l'EAA potencia l'empatia, la comunicació i la col·laboració entre els infants, ajudant-los a desenvolupar relacions interpersonals saludables i a treballar en equip (Melson, 2003).
- **Increment de la motivació i el compromís:** els gossos actuen com a estímuls positius que desperten l'interès i la implicació dels infants en les activitats (Gee et al., 2010).
- **Inclusió educativa:** es mostra especialment eficaç per a infants amb necessitats educatives especials, ja que facilita la participació i millora la cohesió del grup classe.

2.3 Característiques del gos com a agent educatiu en les intervencions assistides

Els gossos han esdevingut l'espècie més habitual en les Intervencions Assistides amb Animals (IAA) i, en particular, en les propostes d'Educació Assistida amb Animals (EAA). Aquesta elecció no és casual, sinó que respon a un conjunt de característiques etològiques, emocionals i cognitives que els fan especialment idonis per a treballar amb infants en entorns escolars.

Segons Serpell (1996), els gossos mantenen una naturalesa social molt desenvolupada que els permet establir vincles afectius sòlids amb els humans interpretant les seves emocions i responen de forma adaptativa. Aquesta capacitat els converteix en mediadors emocionals, capaços de generar un clima de confiança i seguretat que afavoreix l'aprenentatge.

Entre les qualitats que els fan especialment adequats per a les EAA, destaquen:

1. **Sociabilitat i capacitat de vincle:** els gossos són animals altament socials, capaços d'establir relacions de proximitat i afecte amb els infants. Aquesta connexió emocional facilita la participació en les activitats educatives.
2. **Adaptabilitat a l'entorn escolar:** els gossos, quan han estat degudament seleccionats i entrenats, poden adaptar-se a diferents espais, rutines i grups, mantenint un comportament estable. Això és fonamental per garantir la seguretat i eficàcia de les intervencions.(Beetz et al., 2012).
3. **Elevada capacitat d'aprenentatge i obediència:** la seva intel·ligència els permet comprendre i executar ordres específiques, cosa que facilita la implementació d'activitats educatives dirigides. Aquesta característica també els permet actuar com a reforçadors positius en el procés d'ensenyament-aprenentatge (Friesen,2010)
4. **Efecte regulador de l'estrès:** s'ha demostrat que la presència d'un gos pot reduir els nivells d'estrès i ansietat en els infants, promovent un estat de relaxació que afavoreix la concentració i la predisposició a l'aprenentatge (Odendaal & Meintjes, 2003).
5. **Factor motivacional:** els infants se senten atrets naturalment pels animals, especialment pels gossos. Aquesta atracció genera un alt grau d'interès i predisposició a participar en activitats escolars, aspecte clau en infants amb baixa motivació o que presenten barreres per a l'aprenentatge.

La selecció del gos per a participar en una EAA ha de tenir en compte no només les característiques genètiques o racials, sinó sobretot aspectes com la seva estabilitat emocional, la resposta a estímuls diversos, la tolerància a la manipulació i el seu historial d'interacció amb infants. Per això, és imprescindible que aquests animals passin per un procés de socialització, entrenament específic i avaluació contínua per garantir el seu benestar i la qualitat de la intervenció (Entrelazadogs, 2021; ISEP, 2022).

2.4 Bases científiques i psicològiques

L'ús de gossos en contextos educatius no és una pràctica arbitrària, sinó que es fonamenta en teories consolidades del desenvolupament infantil i de l'aprenentatge, així com en estudis científics que expliquen els efectes positius de la interacció humà-animal. Aquest apartat recull els principals models teòrics que donen suport a la implementació de l'EAA en educació infantil.

2.4.1 Teories de l'aprenentatge relacionades amb la EAA

- **Teoria de l'Aprenentatge Significatiu (Ausubel, 1963)**

Aquesta teoria sosté que els infants aprenen millor quan poden connectar els nous coneixements amb experiències prèvies significatives. En aquest sentit, la interacció amb un gos pot actuar com a element mediador que vincula emocions positives amb l'activitat educativa, afavorint una comprensió més profunda i duradora, ja que proporciona una experiència vivencial i emocionalment significativa.

- **Constructivisme (Piaget y Vigotsky)**

Segons Piaget (1970), els infants construeixen el coneixement a través de la seva exploració activa de l'entorn, assimilant i acomodant la informació nova. L'EAA ofereix un entorn ric en estímuls, on el gos esdevé un recurs manipulable i emocionalment significatiu.

Vygotsky (1978), per la seva banda, destaca el paper fonamental de la interacció social i el llenguatge en el desenvolupament cognitiu. El gos actua com a mediador simbòlic que fomenta la comunicació espontània entre infants i facilita processos col·laboratius d'aprenentatge dins de la zona de desenvolupament pròxim.

2.4.2 Teoria de l'aferrament (Bowlby i Ainsworth)

La teoria de l'aferrament, desenvolupada per Bowlby (1969) i ampliada per Ainsworth (1978), sosté que la creació de vincles afectius durant la primera infància és essencial per al desenvolupament emocional saludable. En aquest marc, diversos estudis han demostrat que els gossos poden exercir un paper similar al d'una figura d'aferrament secundària, proporcionant seguretat, estabilitat emocional i confiança.

Aquesta funció és especialment rellevant per a infants amb dificultats emocionals o amb històries de vinculació insegura, ja que el gos esdevé una presència previsible, no jutjadora i afectiva, que afavoreix la regulació emocional i la construcció d'un autoconcepte positiu.

2.4.3 Teories complementàries: biofilia i suport social

- **Teoria de la biofilia (Wilson, 1984):** aquesta teoria proposa que éssers humans tenen una tendència innata a connectar amb les plantes i els animals per sentir-se bé. La presència d'un animal, com el gos, genera una resposta emocional positiva, redueix la percepció d'amenaça i millora la disposició per aprendre, especialment en contextos nous o estressants (O'Haire, 2010).
- **Teoria del suport social (McNicholas i Collis, 2000):** els animals poden actuar com a fonts de suport emocional no verbal. A diferència dels adults o iguals, els gossos proporcionen una relació lliure de judici, constant i segura. Això resulta molt valuós en l'àmbit escolar, ja que incrementa la confiança dels infants, redueix la solitud i fomenta la participació activa.

2.4.4 Vincle humà-animal i el desenvolupament infantil

Segons Serpell (1991), la relació entre infants i animals pot fomentar el desenvolupament de l'empatia, el sentit de responsabilitat i la comprensió de les emocions pròpies i alienes. La presència d'un gos potencia el desenvolupament de competències socials i emocionals, ja que els infants aprenen a interpretar senyals no verbals, adaptar la seva conducta i respectar les necessitats d'un altre ésser viu. Aquest procés d'aprenentatge interactiu reforça habilitats socials essencials per al seu desenvolupament integral

Jalongo et al. (2004), indiquen que els programes educatius amb animals promouen millores significatives en l'autoregulació, la col·laboració i la comunicació entre iguals. Això no només afavoreix l'aprenentatge acadèmic, sinó també la construcció d'un entorn inclusiu i emocionalment positiu.

2.5 Impacte de la interacció amb gossos en el desenvolupament infantil

La interacció entre infants i gossos en contextos educatius genera múltiples beneficis que abasten àmbits com el desenvolupament socioemocional, les habilitats cognitives i

lingüístiques, la transmissió de valors i la inclusió. Aquest apartat recull les evidències més destacades sobre els efectes positius de la presència de gossos a l'aula.

2.5.1 Desenvolupament socioemocional: regulació emocional, empatia, autoestima i confiança

L'entorn emocional segur i acollidor que es crea amb la presència d'un gos afavoreix l'expressió emocional i la capacitat d'autoregulació. Segons Beetz et al. (2012), la interacció amb gossos pot reduir els nivells de cortisol, fet que disminueix l'estrès i millora la disposició dels infants cap a l'aprenentatge. Aquesta tranquil·litat emocional és especialment important en infants que presenten ansietat o dificultats de regulació conductal.

A més, el gos actua com a catalitzador de l'empatia: en cuidar-lo, interpretar-ne els senyals i respectar-ne les necessitats, els infants aprenen a ser més sensibles envers els altres. Segons Friesen (2010), aquest vincle emocional també reforça l'autoestima i la confiança personal, ja que el gos respon de manera incondicional i sense judici.

2.5.2 Habilitats cognitives i lingüístiques: atenció, concentració, memòria i comunicació

Diversos estudis assenyalen que la presència d'un gos pot millorar el rendiment en tasques que requereixen atenció sostinguda. Hall et al. (2016) destaquen que els infants mostren una major concentració i persistència quan executen activitats educatives amb la companyia d'un gos, gràcies al seu efecte calmant.

A nivell lingüístic, els gossos poden actuar com a interlocutors simbòlics que faciliten l'expressió oral. Els infants verbalitzen accions, sentiments o ordres relacionades amb el gos, ampliant el vocabulari i millorant la fluïdesa verbal. Aquest efecte és especialment rellevant en infants amb dificultats comunicatives, ja que l'animal ofereix una presència no jutjadora que redueix la pressió i estimula la parta espontània (Gee et al., 2010).

2.5.3 Valors i educació inclusiva: responsabilitat, respecte i empatia

Participar en el manteniment i cura d'un gos implica assumir responsabilitats i comprendre la importància de les rutines. Aquesta experiència pràctica reforça valors com la constància, la responsabilitat i l'autonomia. Segons Melson (2003), el fet de tenir cura d'un animal fomenta actituds prosocials i incrementa el respecte per la diversitat i les diferències.

La presència del gos també pot actuar com a element cohesionador dins del grup de classe. En compartir una activitat significativa amb un ésser viu, es promou un ambient de col·laboració i respecte mutu. Això contribueix a crear una cultura de grup més empàtica, cooperativa i inclusiva.

2.5.4 Suport a infants amb necessitats educatives especials (NEE)

Els infants amb NEE, com ara els Trastorns de l'Espectre Autista (TEA) o Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH), poden obtenir beneficis significatius de la interacció amb gossos.

En el cas del TEA, els gossos poden actuar com a pont comunicatiu, afavorint l'establiment de relacions socials i reduint conductes d'evitació. Segons Silvia et al. (2011), la seva presència incrementa les interaccions verbals i no verbals i disminueix les conductes disruptives.

Per als infants amb TDAH, la interacció amb gossos afavoreix l'autoregulació emocional i la millora de l'atenció sostinguda, ja que l'animal proporciona un estímul extern constant, estructurat i emocionalment neutre. Això pot reduir la impulsivitat i millorar la capacitat per seguir instruccions i participar en activitats educatives.

2.5.5 Impacte en les famílies i la comunitat educativa

L'impacte positiu dels gossos en l'aula no es limita als infants, sinó que també influeix en les seves famílies i en la comunitat educativa en general. Les famílies perceben millores en el benestar emocional i acadèmic dels seus fills/es, la qual cosa reforça la confiança en les metodologies educatives emprades. Això pot afavorir una major implicació dels progenitors en la vida escolar dels infants i una visió més positiva de l'aprenentatge.

A nivell de la comunitat educativa, la implementació de programes d'EAA fomenta el treball col·laboratiu entre docents, professionals del comportament animal i altres especialistes. Aquesta sinergia contribueix a generar una xarxa de suport entorn del procés educatiu, promovent una educació més innovadora i multidisciplinària.

A més, la presència de gossos a l'aula pot transformar la dinàmica del centre educatiu, fomentant un ambient més positiu i cohesionador. L'impacte d'aquests programes va més

enllà del benefici individual de cada infant, contribuint a la construcció d'un entorn educatiu més inclusiu, enriquidor i basat en el respecte i la col·laboració.

2.6 Propostes educatives innovadores amb gossos

L'ús de gossos en l'àmbit educatiu representa una proposta metodològica innovadora que pot contribuir significativament al desenvolupament integral dels infants. Per tal que la seva aplicació sigui efectiva i coherent amb els objectius pedagògics de l'educació infantil, és fonamental que les activitats es dissenyin sobre bases educatives sòlides i s'integrin dins del currículum escolar de manera estructurada i significativa.

2.6.1 Principis pedagògics aplicats a l'educació infantil

El disseny d'activitats assistides amb gossos ha de fomentar-se en els pilars metodològics propis de l'etapa infantil. Entre els més destacats, trobem:

1. **Enfocament en el desenvolupament integral:** les activitats han de contemplar la dimensió cognitiva, emocional, social i física dels infants, respectant els seus ritmes d'aprenentatge i les seves necessitats individuals (Piaget, 1970).
2. **Aprenentatge significatiu:** d'acord amb Ausubel (1963), els nous continguts s'assimilen millor quan es vinculen amb experiències prèvies. Els gossos poden actuar com a pont emocional que facilita aquesta connexió, generant un aprenentatge més profund i memorable.
3. **Aprenentatge actiu i experiencial:** inspirat en el constructivisme, on les activitats han de promoure la participació directa, la manipulació i la reflexió sobre l'experiència viscuda amb el gos, potenciant l'aprenentatge a través de la interacció social.
4. **Inclusió i atenció a la diversitat:** les propostes han de ser accessibles per a tots els infants, promovent la igualtat d'oportunitats i l'equitat educativa. El gos pot esdevenir un recurs facilitador en entorn inclusiu, especialment útil per a infants amb necessitats educatives especials (Goleman, 1995).
5. **Joc com a eix vertebrador:** el joc constitueix l'activitat natural de l'infant i és un mitjà clau per a l'aprenentatge. La presència del gos dins d'activitats lúdiques afavoreix la motivació intrínseca i el compromís actiu de l'infant (Smith, 2010).

2.6.2 Integració d'activitats assistides amb gossos en el currículum educatiu

Perquè la inclusió de gossos a l'aula sigui pedagògicament significativa, cal una planificació estratègica que vinculi les activitats amb els objectius curriculars. Algunes línies d'intervenció destacades inclouen:

1. **Lectura assistida:** programes com “Reading with Rover” han demostrat que llegir en veu alta a un gos redueix l'ansietat i millora la fluïdesa lectora dels infants. A més els infants poden practicar habilitats de comunicació verbal i no verbal en un entorn segur i motivador.
2. **Desenvolupament socioemocional:** els gossos poden formar part de dinàmiques orientades a fomentar l'empatia, el respecte i la responsabilitat. Activitats com tenir cura del gos conjuntament (alimentar-lo, raspallar-lo, entendre les seves necessitats, etc.), enfortint així les habilitats socials i fomentant valors com el treball en equip, la responsabilitat i l'empatia. Segons un estudi de Jalongo et al (2004), els infants que participen en activitats amb gossos mostren una major predisposició a col·laborar i resoldre problemes en grup.
3. **Exploració de l'entorn i desenvolupament motriu:** les activitats amb gossos a l'aire lliure poden vincular-se amb l'àrea de descoberta de l'entorn, afavorint la curiositat, l'observació activa de l'entorn i l'activitat física. Jocs de coordinació, persecució o llançament fomenten habilitats motores bàsiques i de relació amb l'espai.
4. **Support a infants amb NEE:** Segons Silva et al. (2011), la presència del gos pot actuar com a element regulador i motivador per a infants amb necessitats educatives especials, millorant la seva implicació, la comunicació i el comportament dins de l'aula.
5. **Projectes interdisciplinaris:** el gos pot convertir-se en l'eix d'activitats que involucrin diverses àrees curriculars. Per exemple: àrea artística (dibuix i creació de contes o històries sobre el gos), àrea logicomatemàtica (mesurar el menjar, classificar o identificar formes o patrons) i àrea d'experimentals (aprendre sobre les seves característiques físiques, hàbits i necessitats biològiques).

Per garantir la qualitat de la proposta, és imprescindible la col·laboració i coordinació dels dos professionals que intervenen (tècnic en intervencions assistides amb gossos i el professional de l'educació). Així mateix, és recomanable realitzar una avaluació continuada de l'impacte en els infants, ajustant les propostes segons sigui necessari, per maximitzar-ne els beneficis.

2.7 Marc Legal i Normatiu

La implementació de programes d'Educació Assistida amb Gossos (EAG) en centres escolars ha de tenir en compte el marc legal existent tant en l'àmbit educatiu com en el del benestar animal, garantint que totes les intervencions respectin els drets dels infants i assegurin unes condicions adequades per als animals implicats.

2.7.1 Regulació sobre la presència d'animals en centres educatius

La presència d'animals en centres educatius està regulada per normatives específiques que poden variar segons el país i la regió. A Catalunya, el marc normatiu estableix criteris clars per assegurar la compatibilitat d'aquestes pràctiques amb els objectius educatius i les condicions de seguretat requerides.

La **Llei de Protecció d'Animals de Catalunya (Llei 7/2023)** estableix els principis generals sobre el tracte ètic cap als animals i la seva protecció en qualsevol entorn, incloent-hi els espais educatius. Paral·lelament, la **Resolució ENS/2232/2018**, que regula els projectes educatius innovadors a Catalunya, permet la inclusió d'activitats assistides amb animals sempre que compleixin els objectius pedagògics establerts i respectin les condicions de seguretat i benestar animal.

L'aplicació d'aquestes normatives depèn de la **Conselleria d'Educació i de les autoritats locals**, que s'encarreguen d'establir protocols específics per a cada centre educatiu, garantint que les activitats amb gossos a l'aula es duguin a terme de manera segura i estructurada.

2.7.2 Requisits legals per la certificació dels animals

Els gossos utilitzats en activitats educatives han de complir una sèrie de requisits establerts per les autoritats locals i autonòmiques per assegurar-ne la idoneïtat i seguretat. Entre aquests requisits s'inclouen:

- **Certificació d'entrenament:** els animals han de completar programes de formació específics en intervenció assistida amb animals, impartits per entitats acreditades com la Fundació Bocalán o ITA Espanya. Aquest entrenament garanteix que els gossos desenvolupin les habilitats necessàries per interactuar amb infants en un entorn educatiu de manera segura i efectiva.
- **Avaluació periòdica:** és imprescindible que els gossos siguin avaluats de manera regular per especialistes en comportament animal. Aquestes avaluacions permeten garantir que continuen sent aptes per treballar en ambients escolars i que el seu benestar no es vegi compromès.
- **Identificació obligatòria:** segons el **Decret 2/2008 de protecció animal de Catalunya**, tots els gossos han d'estar identificats mitjançant microxip i registrats en el **Registre General d'Animals de Companyia**. Aquest requisit assegura un control adequat dels animals i facilita la seva traçabilitat en cas de necessitat.

A més, es recomana que els animals comptin amb un historial veterinari actualitzat que inclogui les vacunes obligatòries, certificats de desparasitació i revisions periòdiques per prevenir possibles riscos sanitaris dins del centre escolar.

2.7.3 Consideracions ètiques i normatives per al benestar animal

El benestar dels animals és una qüestió fonamental en qualsevol activitat educativa que impliqui la seva participació. Per aquest motiu, les normatives vigents estableixen diverses mesures per assegurar que els gossos utilitzats en les activitats educatives no pateixin estrès ni sobrecàrrega. A Tarragona, per exemple, es contemplen les següents disposicions:

- **Prevenió de l'estrès:** les sessions han d'estar dissenyades per evitar la sobreexposició de l'animal a estímuls intensos. Això implica limitar el temps d'interacció contínua i garantir períodes de descans adequats entre les activitats.
- **Supervisió professional:** un tècnic certificat en intervencions assistides amb animal ha d'estar present durant les sessions per monitoritzar tant l'estat de l'animal com la seguretat dels infants. Això permet intervenir en cas de comportaments imprevistos o situacions de risc.
- **Protocols de seguretat:** han d'establir-se mesures clares per prevenir accidents i gestionar possibles incidències, com reaccions adverses dels infants o del gos. A més, cal definir normes d'higiene per minimitzar qualsevol risc sanitari.

Per tal de garantir el compliment d'aquests principis, la **Guia per la Incorporació d'Animals en Projectes Educatius** elaborada per la Generalitat de Catalunya proporciona pautes detallades sobre com integrar animals en l'aula de manera ètica, efectiva i segura.

A més, és imprescindible que qualsevol proposta d'EAG dins l'escola es desenvolupi amb la corresponent autorització del centre educatiu, el consentiment informat de les famílies i el suport d'un equip multidisciplinari.

2.8 Formació dels professionals implicats en les EAG

Per tal de garantir la qualitat i l'efectivitat de les intervencions assistides amb gossos (EAG) dins l'àmbit educatiu, és fonamental que els professionals implicats comptin amb una formació adequada, tant des del vessant pedagògic com des del coneixement i maneig dels animals.

2.8.1 L'equip interdisciplinari: rols i competències

Les EAG són intervencions que han de ser dissenyades i executades per un equip interdisciplinari format, com a mínim, per:

- **Un/a professional de l'educació (mestre/a o educador/a infanti)**, encarregat/da de vetllar pel compliment dels objectius pedagògics, l'adaptació de les activitats a les necessitats de l'alumnat i la seva inclusió en la dinàmica del grup-classe.
- **Un/a tècnic/a en intervencions assistides amb animals**, especialista en la conducció de sessions amb animals i en el benestar d'aquests, que guia la participació del gos i assegura que la interacció es dugui a terme de manera segura i respectuosa.
- En alguns casos, també es pot comptar amb el suport de professionals de l'àmbit **psicosocial o sanitari** (psicòlegs, logopedes, etc), especialment quan les EAG es dirigeixen a infants amb NEE.

La col·laboració entre el personal educatiu i especialistes en comportament animal és essencial per assegurar la qualitat de les intervencions assistides amb gossos. Aquests professionals tenen un paper fonamental en l'entrenament dels animals, assegurant-se que siguin aptes per entorns escolars, dòcils, obedients i ben socialitzats. A més, els experts supervisen contínuament el benestar del gos, avaluant el seu comportament i adaptant-lo a les necessitats específiques de les activitats. També treballen estretament amb els docents,

proporcionant formació pràctica i teòrica sobre el maneig del gos, la interpretació del seu comportament i les millores estratègies per integrar les activitats en el currículum educatiu.

Aquesta col·laboració permet que les sessions d'EAG es desenvolupin de manera segura, efectiva i enriquidora, tant pels infants com per als animals.

2.8.2 Competències necessàries per treballar amb gossos en l'aula

Els professionals que participen en programes assistits amb gossos han de disposar de competències específiques que garanteixin tant l'eficàcia de les activitats com el benestar dels infants i dels animals. Entre aquestes competències destaquen:

1. ***Coneixements sobre el comportament caní:*** comprendre el llenguatge corporal i els senyals de comunicació dels gossos per interpretar correctament el seu comportament i garantir una interacció segura.
2. ***Capacitats pedagògiques adaptades:*** és essencial que sàpiguen integrar les activitats assistides amb gossos dins del currículum educatiu, utilitzant metodologies apropiades per a l'educació infantil. L'objectiu és assegurar que aquestes activitats reforcin els aprenentatges dels infants i no siguin simplement una experiència lúdica desconnectada dels objectius pedagògics.
3. ***Habilitats de maneig emocional:*** treballar amb animals i infants requereix una gran capacitat d'adaptació i de gestió emocional. Han d'estar preparats per respondre de manera empàtica i efectiva davant possibles imprevistos, com la por o la inseguretats d'alguns infants envers els gossos.
4. ***Coneixements bàsics en primers auxilis per animals i humans:*** per garantir la seguretat de tots els implicats, és recomanable que hi hagi formació bàsica en primers auxilis.

2.8.3 Recurs i formació específica per a docents

Per implementar amb èxit programes educatius assistits amb gossos, els docents necessiten accedir a recursos formatius especialitzats que els ajudin a estructurar les activitats i garantir una aplicació adequada. Algunes de les principals estratègies formatives inclouen:

1. ***Cursos de formació especialitzada:*** programes oferts per institucions acreditades com Bocalán, ITA Espanya o Canem Formació, que proporcionen coneixements teòrics i pràctics sobre les intervencions assistides amb animals. Aquests cursos solen

incloure continguts sobre psicologia canina, maneig de l'animal, disseny d'activitats educatives i protocols de seguretat.

2. **Guies i manuals:** materials dissenyats per donar suport als docents en la planificació i execució d'activitats assistides amb gossos a l'aula. Un exemple és la “**Guia per la incorporació d'Animals en Projectes Educatius**” publicada per la Generalitat de Catalunya, que ofereix recomanacions pràctiques per a una implementació efectiva d'aquests programes.
3. **Suport institucional:** és fonamental que els centres educatius proporcionin els recursos necessaris per a la implementació d'activitats amb gossos, com espais específics per al descans del gos i materials necessaris per les activitats.

2.9 Impacte en la Inclusió Educativa

2.9.1 Casos de diversitat funcional: autisme, TDAH i discapacitats físiques

Diversos estudis han demostrat que la presència de gossos en contextos educatius té un impacte positiu en infants amb **diversitat funcional**, millorant aspectes emocionals, socials i acadèmics.

En els casos d'infants amb **Trastorn de l'Espectre Autista (TEA)**, els gossos actuen com facilitadors socials, ajudant-los a establir contacte visual, iniciar interaccions i millorar les seves habilitats comunicatives (Silva et al., 2011). La presència del gos redueix l'ansietat i proporciona una font constant de suport emocional, fet crucial en contextos educatius on aquests infants poden experimentar dificultats en la interacció social.

Per a infants amb Trastorns per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH), els gossos poden actuar com a reguladors emocionals i de comportament. Estudis com el de Schuck et al. (2015) han evidenciat que la interacció amb gossos pot **millorar l'atenció sostinguda, reduir la hiperactivitat i fomentar l'autoregulació** en aquests infants.

En el cas d'infants amb **discapacitats físiques**, els gossos també poden ser un recurs valuós per als infants, tant des d'un punt de vista funcional com emocional. La participació en activitats dissenyades per fomentar la mobilitat i la coordinació motora contribueixen al desenvolupament d'habilitats motores i a l'augment de l'autoestima i la confiança en si mateixos. A més, la presència d'un gos a l'aula pot ser un **element inclusiu**, ja que afavoreix

la participació activa de tot l'alumnat, independentment de les seves capacitats, creant un entorn d'aprenentatge més equitatiu i accessible.

2.9.2 Reducció de barreres socials a través del gos com facilitador

La presència d'un gos a l'aula no només té beneficis individuals per als infants, sinó que també actua com un **element facilitador de la inclusió i la cohesió social**. Els gossos poden ajudar a superar barreres relacionals i fomentar un clima de cooperació i respecte mutu.

Segons Anderson i Olson (2006), els gossos en l'entorn educatiu contribueixen a la creació d'una atmosfera positiva que afavoreix **l'empatia, la tolerància i la col·laboració**. Aquesta influència es manifesta especialment en infants que poden experimentar dificultats per integrar-se en el grup, sigui per raons emocionals, socials o acadèmiques.

El paper del gos com a facilitador social és especialment rellevant en activitats grupals, on els infants aprenen a treballar conjuntament per tenir cura de l'animal, compartir responsabilitats o participar en jocs cooperatius. Aquesta dinàmica afavoreix:

- **L'aprenentatge col·laboratiu:** el treball en equip per atendre el gos reforça la capacitat de cooperació i el desenvolupament d'habilitats socials.
- **La reducció de l'exclusió i l'assetjament escolar:** la presència d'un gos a l'aula pot ajudar a reduir conductes d'exclusió i afavorir la inclusió d'aquells infants que poden tenir dificultats per establir vincles amb els seus companys/es.
- **El desenvolupament de l'empatia i la responsabilitat:** la cura de l'animal fomenta el respecte per les necessitats dels altres i la comprensió de la importància del compromís i la responsabilitat.

2.10 Límits, Reptes i Crítiques en la Implementació de la EAA

Malgrat els nombrosos beneficis que ofereix l'EAA, la seva implementació en entorns escolars comporta també una sèrie de desafiaments ètics, organitzatius i metodològics que cal tenir en compte per garantir una aplicació responsable i efectiva.

2.10.1 Ètica i seguretat

L'ús d'animals en l'àmbit educatiu requereix una consideració acurada dels aspectes ètics que garanteixi tant la seguretat dels infants com el benestar dels animals implicats. Serpell (1996),

afirma que el benestar animal ha de ser un pilar fonamental en qualsevol intervenció amb animals, evitant situacions d'estrès, sobrecàrrega o explotació.

Des del punt de vista de la seguretat, Anderson i Olson (2018) remarquen la importància de realitzar una avaluació de riscos prèvia per identificar possibles perills i establir protocols preventius. Això inclou la supervisió constant de les interaccions, la higiene de l'animal, el control sanitari i la consideració d'al·lèrgies o fòbies de l'alumnat.

2.10.2 Preparació dels animals

Els gossos han de ser seleccionats i entrenats específicament per participar en EAA. Aquesta preparació inclou una **socialització primerenca amb infants**, entrenament per a entorns escolars i **avaluacions periòdiques de comportament i salut**. L'objectiu és assegurar que l'animal presenti un temperament equilibrat, tolerant i adequat per a la interacció amb infants de diverses edats.

Aquest procés ha d'estar conduït per **professionals certificats en comportament animal i tècnics** en intervencions assistides, els quals vetllen tant per la qualitat de les sessions com pel benestar del gos.

2.10.3 Avaluació de l'efectivitat de les propostes

Un dels principals reptes de la EAA és demostrar-ne l'eficàcia amb dades científiques sòlides.

És necessari implementar estratègies d'avaluació mixtes, que combinin l'observació i les entrevistes amb qüestionaris validats i instruments psicomètrics. A més, cal instaurar un sistema d'avaluació contínua que permeti adaptar les propostes segons les necessitats dels infants i monitorar els efectes a llarg termini

Aquest enfocament contribuirà a consolidar la legitimitat de la EAA com a eina educativa basada en evidències i facilitarà la seva integració dins del sistema educatiu formal.

2.10.4 Barreres pràctiques: formació docent i benestar animal

Dues de les dificultats més recurrents en la implementació de l'EAA són la manca de formació del personal docent i la gestió adequada del benestar animal.

Pel que fa a la **formació docent**, molts mestres no han rebut preparació sobre com integrar intervencions amb animals dins del currículum. Aquesta manca de competències específiques dificulta l'aplicació efectiva i coherent de les EAA a l'aula. És imprescindible desenvolupar **programes formatius accessibles**, que combinin coneixement teòric amb pràctica supervisada.

Pel que fa al **benestar animal**, els gossos poden experimentar fatiga o sobreestimulació si no es respecten els seus límits. Per prevenir aquest risc, cal establir **horaris flexibles**, garantir **espais de descans** i supervisar el seu estat emocional mitjançant criteris tècnics. La responsabilitat ètica implica reconèixer els animals com a subjectes de dret i protegir-los de qualsevol forma d'explotació.

Formació docent

Un dels principals obstacles és la manca de formació específica del professorat en l'ús pedagògic dels animals a l'aula. Molts docents no han rebut preparació sobre com integrar aquestes activitats en el currículum escolar de manera efectiva/educativa és una barrera significativa en la implementació de l'EAA. Molts docents manquen de la preparació necessària per integrar aquestes activitats en el currículum escolar. És imprescindible oferir programes de formació accessibles i pràctics, que combinin teoria amb experiència directa.

El benestar animal també representa un desafiament important. Els gossos que participen en aquestes activitats estan exposats a nivells d'estímul i demanda emocional que poden resultar esgotadors. Per mitigar aquests riscos, és crucial implementar mesures com horaris flexibles, accés a espais tranquils per descansar i la supervisió constant d'experts en comportament animal.

2.11 Anàlisi de la Sostenibilitat i Viabilitat de la EAA

L'efectivitat i l'impacte positiu de l'EAA han estat demostrats en diversos estudis i experiències pràctiques. No obstant això, la seva viabilitat a llarg termini i la possibilitat d'escala depenen de factors econòmics, logístics i estructurals que cal analitzar amb deteniment.

2.11.1 Costos associats

La sostenibilitat dels programes d'EAA està estretament vinculada als costos que comporta la seva implementació i manteniment. Un dels elements més significatius és la formació i entrenament del gos, que ha de ser realitzat per professionals certificats i inclou des de l'obediència bàsica fins a la capacitació específica per entorns educatius. Aquests entrenaments suposen una inversió econòmica que varia segons la durada i el nivell de l'animal.

A més, cal tenir en compte les despeses de manteniment i cures veterinàries, imprescindibles per garantir el benestar de l'animal i la seguretat dels infants. Això inclou vacunacions, revisions periòdiques, alimentació equilibrada, higiene, i seguiment emocional o conductual si escau.

En determinats casos, aquestes despeses poden reduir-se si l'animal és propietat d'un membre del personal educatiu. Aquesta modalitat permet que part dels costos (alimentació, cura o formació) siguin assumits pel propietari, fet que disminueix la càrrega econòmica per al centre i en facilita la viabilitat. Aquesta possibilitat permet major flexibilitat en la implementació de la EAA, especialment en contextos en què els recursos són limitats.

2.11.2 Escalabilitat: implementació massiva en escoles

Un dels reptes principals en l'àmbit de l'EAA és la seva **escalabilitat**, és a dir, la possibilitat de replicar i implementar aquest tipus de programes de manera generalitzada en escoles amb contextos diversos.

Per assolir-ho, és fonamental dissenyar **models flexibles i transferibles**, que s'adaptin a les necessitats de cada centre educatiu i tinguin en compte les seves característiques (infraestructura recursos humans, disponibilitat econòmica, etc.). Aquests models han d'estar recolzats per una **formació sòlida del personal implicat** i per la col·laboració d'equips multidisciplinaris formats per mestres, tècnics en EAA i experts en benestar animal.

La col·laboració amb **entitats públiques i privades** és clau per facilitar la viabilitat dels projectes. Acords amb administracions locals, fundacions, universitats o organitzacions especialitzades poden contribuir a oferir suport econòmic, tècnic i logístic, així com a legitimar institucionalment la proposta.

Finalment, és imprescindible que aquestes iniciatives estiguin **avalades per dades i evidències**, que permetin mostrar-ne l'impacte real, justificar la inversió i convèncer les institucions educatives de la seva incorporació sistemàtica.

2.12 Metodologies d'avaluació de l'impacte

L'avaluació de les intervencions assistides amb animals en el context educatiu és essencial per legitimar-ne l'ús, justificar-ne la implementació i garantir-ne la qualitat pedagògica. Aquest procés ha de permetre analitzar els efectes en el desenvolupament dels infants, especialment en les àrees socioemocionals, cognitives i de relació social.

2.12.1 Eines per mesurar habilitats socioemocionals i cognitives

Per avaluar l'impacte de les EAA, és fonamental emprar instruments adaptats a l'edat dels infants i el context escolar. Algunes de les eines més utilitzades són:

1. **Qüestionaris estandarditzats:** instruments com el Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), que permet mesurar aspectes relacionats amb l'adaptació emocional, les relacions socials i la conducta. Aquest tipus d'instrument facilita la recopilació de dades objectives a partir de la percepció dels docents i famílies.
2. **Escales d'observació directa,** aplicades per l'equip educatiu durant les sessions, per registrar conductes com la interacció social, l'empatia, l'autoregulació i l'atenció.
3. **Proves de rendiment cognitiu,** com les que mesuren la memòria de treball i l'atenció sostinguda. Tot i això, cal escollir instruments adequats al nivell maduratiu dels infants, evitant proves dissenyades per a edats superiors, com el Test de Stroop.
4. **Entrevistes semiestructurades:** dirigides a infants, docents o famílies, que permeten recollir impressions subjectives sobre els efectes percebuts de les sessions d'EAA i enriquir la interpretació dels resultats quantitatius.

2.12.2 Mètodes qualitius i quantitatius en l'avaluació

Una avaluació completa i rigorosa ha de combinar **estratègies qualitatives i quantitatives**, ja que aquestes metodologies ofereixen informació complementària i permeten obtenir una visió global de l'impacte:

1. Mètodes qualitius:

- **Entrevistes a docents i famílies:** aporten una visió directa i contextualitzada dels canvis observats en els infants..
- **Observació participativa:** els professionals poden documentar les interaccions infant-gos i les dinàmiques grupals, identificant patrons de conducta i millores socials o emocionals.
- **Diaris reflexius dels docents:** recullen impressions diàries sobre l'evolució dels infants i els efectes de les activitats, afavorint una avaluació continuada.

2. Mètodes quantitius:

- **Anàlisi estadística de dades:** a partir de qüestionaris o proves aplicades abans i després de la intervenció, es poden identificar canvis significatius i establir correlacions entre la participació en les EAA i determinades millores.
- **Dissenys pretest-postest adaptats:** útils per mesurar l'eficàcia de les intervencions comparant els resultats inicials i finals en una mostra d'infants participants.

2.12.3 Comparació de l'EAA amb altres metodologies innovadores

L'EAA es distingeix d'altres enfocaments educatius innovadors per la seva capacitat de generar vinculació emocional directa i immediata a través de la presència d'un ésser viu. A continuació, es presenten algunes comparacions clau:

1. **Programes basats en tecnologia:** tot i que les eines digitals poden captar l'atenció dels infants i fomentar certes habilitats, no ofereixen el component emocional i afectiu que proporciona la interacció amb animals.
2. **Aprenentatge cooperatiu:** promou la col·laboració i la comunicació entre iguals, però la inclusió d'un gos com a mediador afegeix un efecte calmant, disminueix l'ansietat i estimula la participació de l'alumnat més reservat o amb dificultats socials.
3. **Teràpies artístiques:** fomenten la creativitat i l'expressió individual, però l'EAA incorpora un component relacional i de responsabilitat real envers un altre ésser viu, que potencia valors com el respecte, la cura i l'empatia.

2.13 Evidència Pràctica: Programes i Casos d'Èxit de la EAA amb Gossos

La validació empírica és fonamental per reconèixer la validesa de l'EAA com a eina pedagògica. Al llarg dels darrers anys, diversos projectes desenvolupats tant a Espanya com a

escala internacional han demostrat l'eficàcia de la inclusió de gossos en contextos escolars, amb resultats positius en l'àmbit emocional, social i acadèmic dels infants.

2.13.1 Exemples d'implementació en Espanya i altres països

A l'Estat espanyol, entitats com *Dogtor Animal* i *Fundació Bocalán* han dut a terme programes d'EAA en escoles públiques i privades, amb l'objectiu de millorar les habilitats emocionals, socials i cognitives dels infants. Un dels exemples més destacats és el projecte “**Gossos i Lletres**”, adaptat del programa internacional READ, el qual s'ha implementat en escoles de Madrid per fomentar la lectura entre infants amb dificultats d'aprenentatge. Els resultats han posat de manifest un augment significatiu de la motivació, l'atenció i la seguretat en la lectura.

A nivell internacional, països com els **Estats Units, Canadà i Austràlia** han estat pioners en la implementació d'aquests programes. El programa READ (Reading Education Assistance Dogs), iniciat a Utah (EUA), ha estat replicat en diferents països, inclosa Espanya. Aquest programa utilitza gossos com a suport per millorar la fluïdesa lectora i reduir l'ansietat associada a la lectura.

A Finlàndia, el projecte “**Dogs in School**” ha integrat els gossos com a part de l'equip educatiu en diverses escoles primàries. Les avaluacions han mostrat millores en el comportament, la concentració i la reducció de l'estrès dels infants, així com un reforç de la cohesió del grup classe.

2.13.2 Resultats obtinguts en estudis i projectes

La investigació sobre l'efectivitat de la EAA en educació infantil ha revelat resultats molt prometedors, destacant múltiples beneficis tant en l'àmbit emocional com cognitiu.

Segons un estudi d'Anderson i Olson (2006), la presència de gossos a l'aula fomenta la regulació emocional, l'empatia i la cooperació entre els infants, especialment en aquells amb necessitats educatives especials. Aquest impacte ha estat corroborat per diferents investigacions, com la realitzada per la Fundació Affinity (2019) a Espanya que va avaluar la implementació d'un programa de EAA en 10 escoles. Els resultats van indicar millores significatives en l'autoestima i la confiança dels infants, així com un augment en la interacció social i una reducció dels conflictes entre companys/es.

A nivell internacional, estudis com els de Beetz et al. (2012) han demostrat que la interacció amb gossos augmenta els nivells d'oxitocina, una hormona relacionada en la reducció d'estrès i la millora del vincle social. Això reforça la idea que els gossos poden actuar com a facilitadors naturals en l'aprenentatge i el desenvolupament emocional dels infants. De fet, Gee et al. (2017) van mostrar que la presència de gossos a l'aula millora la motivació i l'atenció dels estudiants. Així mateix, Anderson i Olson (2018) van identificar que els programes assistits amb gossos incrementen la interacció social positiva i redueixen els comportaments disruptius en l'aula.

Un altre exemple rellevant és el treball de Hall et al. (2016), que destaca com els gossos actuen com a catalitzadors socials, fomentant el treball en equip i el respecte mutu entre els estudiants. Aquestes troballes subratllen la importància de la EAA com una eina innovadora i efectiva en el context educatiu. A més, una metaanàlisi de Beetz et al. (2012) conclou que la interacció amb animals en entorns educatius està associada amb una reducció dels nivells de cortisol, la qual cosa suggereix una disminució de l'estrès en els infants.

Pel que fa a la millora d'habilitats cognitives i lingüístiques, diversos estudis han evidenciat que els gossos poden generar un entorn motivador que afavoreix l'adquisició d'aquestes habilitats. Gee et al. (2010) van demostrar que els infants que participen en activitats dissenyades al voltant de la interacció amb gossos experimenten una millora en el desenvolupament del llenguatge. Activitats com anomenar parts del cos del gos o descriure les seves accions contribueixen a l'enriquiment del vocabulari i a la comprensió lingüística. A més, aquestes experiències permeten als infants practicar habilitats d'observació i expressió verbal de manera lúdica i participativa, fomentant el desenvolupament prelingüístic mitjançant accions com assenyalar objectes o imitar sons relacionats amb els animals.

En aquesta mateixa línia, Hall et al. (2016) van trobar que els infants que participaven en activitats de lectura assistida amb gossos mostraven millores significatives en la seva fluïdesa i confiança lectora. A Espanya, programes com "**Leemos Juntos**" han incorporat gossos per fomentar la lectura en infants amb dificultats, obtenint resultats positius tant en el rendiment acadèmic com en l'autoestima. Aquestes iniciatives reforcen encara més el potencial de l'EAA com una metodologia innovadora i eficaç en l'àmbit educatiu.

3. Marc metodològic o d'investigació

La investigació en l'àmbit educatiu és una eina fonamental per impulsar la innovació i la millora contínua en els processos d'ensenyament-aprenentatge. En un món en constant canvi, els centres educatius enfronten el desafiament d'adaptar-se a les noves demandes socials, tecnològiques i pedagògiques. En aquest context en què les investigacions que exploren enfocaments disruptius, com l'Educació Assistida amb Animals (EAA), adquireixen especial rellevància.

El present marc metodològic se centra a analitzar la implementació de gossos com recurs pedagògic en l'aula d'educació infantil. Com s'ha desenvolupat en el marc teòric, aquestes intervencions tenen un alt potencial per potenciar habilitats socials, emocionals i cognitives en els infants, promovent un aprenentatge més inclusiu, humà i significatiu. En aquest sentit, la investigació busca aportar evidències que contribueixin a validar i ampliar l'ús de la EAA en contextos educatius.

La importància de dur a terme la investigació en aquesta àrea radica no tan sols en la seva contribució al desenvolupament acadèmic, sinó també en el seu impacte directe en la millora de les pràctiques pedagògiques i en el benestar infantil. A més, aquests estudis permeten avaluar la viabilitat, els reptes i les oportunitats que implica la introducció de gossos en les aules, generant un model reproduïble per altres entorns educatius.

En les següents seccions, es descriuran els objectius específics de la investigació, el disseny metodològic seleccionat, les tècniques de recollida de dades i l'anàlisi que es duu a terme per respondre a les preguntes d'investigació plantejada.

3.1 Hipòtesi

- **Hipòtesi:** La presència de gossos a l'aula contribueix positivament al desenvolupament socioemocional i cognitiu dels infants, promovent l'empatia, la regulació emocional i la millora en l'atenció i motivació en l'aprenentatge.

3.2 Objectius

- **Objectiu General:**

Analitzar el coneixement i percepció dels docents i professionals sobre l'Educació Assistida amb Animals (EAA), específicament amb gossos, i la seva influència en el desenvolupament dels infants en educació infantil.

- **Objectius Específics:**

1. Conèixer els principals beneficis i desafiaments en la implementació dels gossos d'EAA dins l'aula a través de l'experiència dels professionals i tècnics.
2. Analitzar les percepcions i experiències dels docents d'escoles que implementen la EAA
3. Saber quin impacte tenen les estratègies i bones pràctiques utilitzades en escoles que implementen l'EAA en els infants.

3.3 Disseny

- **Introducció, mostra/població**

La investigació educativa representa un eix vertebrador per a la millora constant de les pràctiques pedagògiques. Autors com Bisquerra (2004) o Latorre (2003) coincideixen a destacar la necessitat de vincular la teoria amb la pràctica a través de recerques rigoroses que incideixin directament en els contextos escolars. La investigació permet fomentar les decisions educatives en dades empíriques i no únicament en intuïcions o tradicions, promovent així una pràctica docent més reflexiva, crítica i transformadora.

La mostra d'aquesta recerca està composta per docents d'educació infantil de centres educatius que implementen l'Educació Assistida amb Animals (EAA), amb l'objectiu de saber coneixements, actituds i percepcions. Aquesta mostra s'ha fet en la població de Tarragona, en dues escoles que han implementat gossos a l'aula: el Col·legi de Les Dominiques, de caràcter concertat, i l'escola La Canonja, un centre públic que anteriorment havia desenvolupat el programa de gossos a l'aula, tot i que aquest any ja no es duu a terme.

També s'inclou la participació de professionals especialistes en intervencions assistides amb gossos, l'experiència dels quals aporta una visió complementària sobre la implementació, beneficis i desafiaments d'aquesta metodologia en entorns escolars. S'ha comptat amb la col·laboració de tres especialistes relacionats amb la EAA: una professora que ha proposat el projecte a la seva escola i s'ha informat sobre tot el procediment, una altra docent que ha realitzat la formació oficial en EAA i ho implementa amb la seva gossa en les aules del centre de les Dominiques, i finalment una entrevista a l'equip de l'empresa "Tan Amigos" (s.f.), que actualment desenvolupa programes d'intervencions assistides amb gossos en més de 30 centres de Tarragona i Barcelona. Aquesta diversitat d'agents permet obtenir una visió més completa i contrastada sobre l'aplicació real i el potencial d'aquesta metodologia.

- **Temporalització**

A continuació, es presenta una descripció del procés d'elaboració del TFG. Aquesta temporalització reflecteix de manera aproximada les diferents fases del projecte, des de la selecció del tema fins a la redacció final, i permet entendre la seqüència i durada de les tasques realitzades al llarg del curs acadèmic.

MES	ESDEVENIMENT	MES	ESDEVENIMENT
Setembre	Primera reunió i inici del TFG	Gener Febrer	Realització del marc teòric de l'estudi. I elaboració del qüestionari per a docents i de les preguntes de l'entrevista.
Octubre	Elecció del tema del TFG i validació de la tutora	Març	Començament i establiment del punt de partida del marc metodològic
Novembre	Indagació del tema escollit	Abril	Implementació pràctica: posar-me en contacte amb tots els professionals per a la realització del qüestionari i les entrevistes.

Desembre	Definició dels objectius de la recerca.	Maig	Tractament i interpretació dels resultats obtinguts tant quantitativament com qualitativament. Realització de les conclusions finals del TFG i del resum executiu. Correccions, revisió amb la tutora i presentació final del treball.
-----------------	---	-------------	--

Aquesta planificació ha permès avançar de manera organitzada i coherent amb els objectius plantejats.

- **Instrument de recollida de dades**

Per a la recollida de dades s'han utilitzat dos instruments fonamentals: un qüestionari i una entrevista. Aquests mètodes han estat seleccionats per la seva complementarietat, cosa que permet obtenir dades tant quantitatives com qualitatives.

- **Instrument 1: Qüestionari**

S'ha elaborat un qüestionari dirigit a mestres d'educació infantil que han viscut la implementació de gossos a l'aula. L'objectiu del qüestionari és conèixer les seves opinions, percepcions i valoracions sobre la influència de la presència del gos en el desenvolupament dels infants. El qüestionari consta de 10 preguntes amb resposta tancada (amb 3 opcions de resposta), que permeten recollir dades numèriques i analitzar-les estadísticament, i amb 1 oberta per aprofundir i explorar opinions, experiències o percepcions, sense buscar generalització estadística. En total, han respost el qüestionari 17 professors/es dels centres esmentats. I aquest ha estat validat per dos mestres de l'àmbit educatiu de la URV (el model complet es pot consultar a l'Annex 1).

- **Instrument 2: Entrevista**

S'han realitzat 3 entrevistes semi-estructurades: dues a professores (una implementadora de la "Cuca" a les aules (gossa) i una que ha presentat el projecte) i

l'altra a una representant de l'empresa "Tan Amigos". Aquestes entrevistes han permès aprofundir en l'experiència directa amb l'EAA, identificar bones pràctiques, dificultats i valorar el potencial futur d'aquestes intervencions. Les entrevistes han inclòs 11 preguntes obertes i s'han dut a terme amb el consentiment informat de les persones participants. Dues de les entrevistes s'han realitzat en format virtual (escrit) i una tercera s'ha dut a terme presencialment al centre educatiu de Les Dominiques. Totes han estat enregistrades per facilitar la seva posterior anàlisi, garantint sempre la confidencialitat. El guió de l'entrevista es pot consultar a l'Annex 2. A més, ha estat validat per dos professionals de la Universitat Rovira i Virgili.

4. Resultats

4.1 Resultats Quantitatius del Qüestionari

Un cop recollides les dades del qüestionari, s'ha procedit a la seva organització i anàlisi mitjançant percentatges i gràfics circulars. Les respostes permeten obtenir una visió general sobre les percepcions i actituds del professorat cap a la implementació de programes d'Educació Assistida amb Gossos a l'etapa d'educació infantil.

Desenvolupament socioemocional

Considera que la presència de gossos a l'aula pot tenir un impacte positiu en el desenvolupament socioemocional dels infants?

Copiar gráfico

17 respuestas

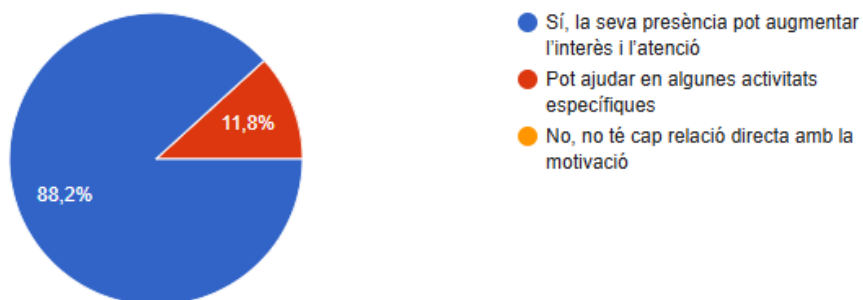
El 88,2% del professorat afirma que la presència dels gossos afavoreix la millora de l'empatia i la regulació emocional, mentre que un 11,8% creu que pot ser positiu segons l'infant. Cap docent ha indicat efectes negatius.

Motivació infantil

Creu que els gossos poden millorar la motivació dels infants en les activitats escolars?

Copiar gráfico

17 respuestas

El 88,2% dels docents opina que la presència dels gossos pot augmentar l'interès i l'atenció dels infants durant les activitats escolar, mentre que l'11,8% considera que pot ajudar en algunes activitats específiques. Cap participant ha descartat la seva utilitat.

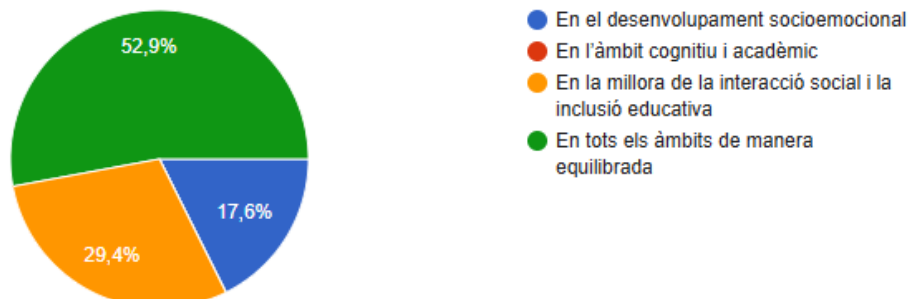

Àmbits d'impacte

En quin àmbit considera que l'Educació Assistida amb Animals (EAA) té un impacte més significatiu en els infants?

Copiar gráfico

17 respuestas

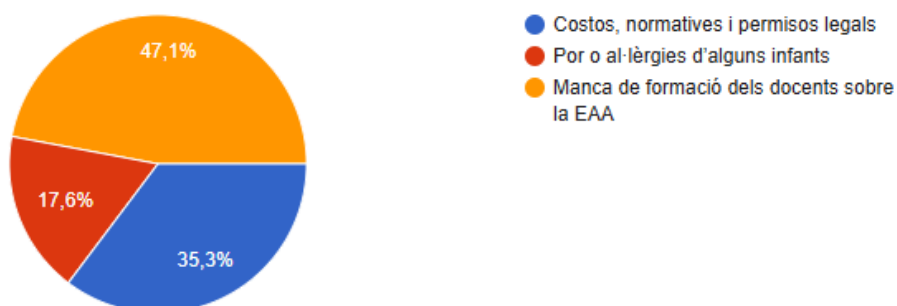
Un 52,9% considera que la EAA impacta de manera equilibrada en el desenvolupament dels infants. Un 29,4% destaca la millora en la interacció social i la inclusió, un 17,6% el desenvolupament socioemocional i cap docent ha triat l'àmbit cognitiu com a únic impacte principal.

Principals dificultats

Quina creu que és la principal dificultat per implementar l'EAA en escoles d'educació infantil?

Copiar gráfico

17 respuestas

La manca de formació dels docents és percebuda com la dificultat més important (47,1%), seguida pels costos i normatives legals (35,3%) i per les al·lèrgies o pors dels infants (17,6%). Aquestes dades evidencien la necessitat de suport institucional informatiu per facilitar la implementació

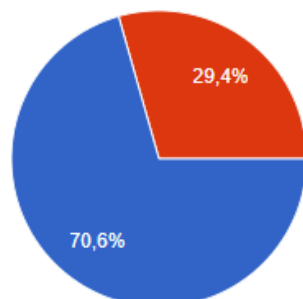

Formació docent

Creu que els docents haurien de rebre formació específica per treballar amb programes d'EAA?

Copiar gráfico

17 respuestas

- Sí, és imprescindible per garantir una bona implementació
- Pot ser útil, però no és necessari en tots els casos
- No és necessari, ja que no és una metodologia fonamental

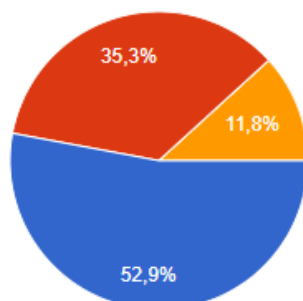
El 70,6% considera imprescindible que els docents rebin formació específica per garantir una implementació adequada, mentre que un 29,4% ho veu útil però no essencial en tots els casos. Aquest resultat indica un consens sobre la importància de la capacitat professional.

Integració de la EAA en els centres

Com valoraria el nivell d'implementació de l'EAA en el seu centre educatiu?

Copiar gráfico

17 respuestas

- És un recurs ben integrat dins del projecte educatiu
- S'utilitza de manera puntual en algunes activitats
- No està ben integrat o no es considera necessari

El 52,9% valora que la EAA està ben integrada dins del projecte educatiu del seu centre, mentre que un 35,3% indica que només s'utilitza de forma puntual. I l'11,8% considera que no està ben integrada. Això suggereix que hi ha marge de millora en l'aplicació generalitzada d'aquesta metodologia.

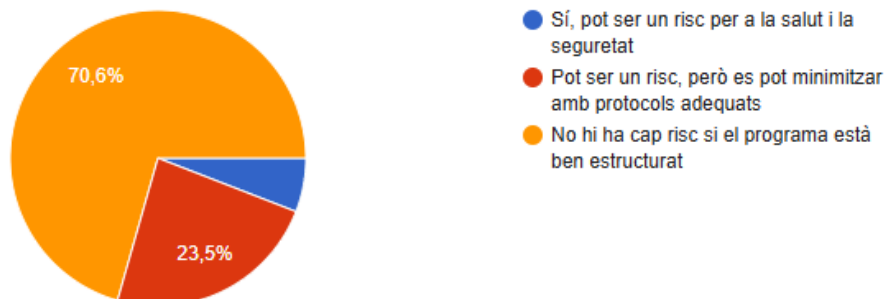

Seguretat i higiene

Considera que la presència de gossos a l'aula pot afectar la seguretat i higiene dels infants?

Copiar gráfico

17 respuestas

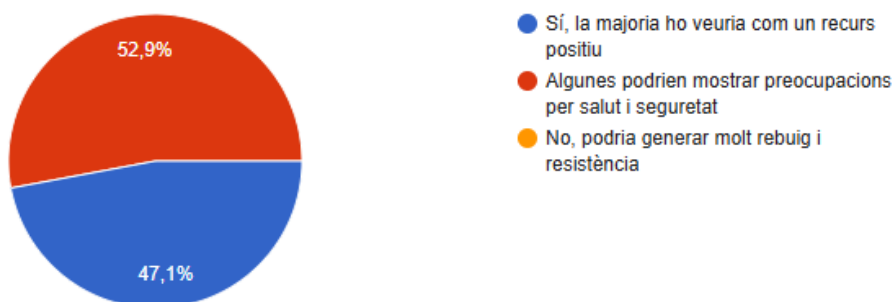
El 70,6% opina que no hi ha cap risc si el programa està ben estructurat. Un 23,5% reconeix que pot existir risc, però que és minimitzable amb protocols, mentre que només un 5,9% considera que pot representar un risc per a la salut i la seguretat. Aquesta distribució mostra una confiança generalitzada en la gestió d'aquests programes.

Receptivitat de les famílies

Creu que les famílies estarien receptives a la implementació de programes d'EEA en les escoles?

Copiar gráfico

17 respuestas

Un 52,9% dels participants creu que algunes famílies podrien mostrar preocupació per la salut i la seguretat, mentre que un 47,1% considera que la majoria ho veuria com un recurs positiu. Aquest resultat reflecteix una percepció realista del context familiar, mostrant un equilibri entre entusiasme i precaució.

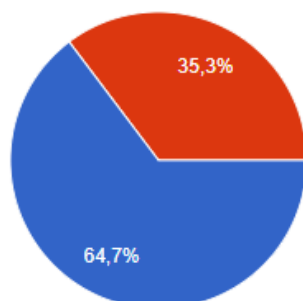

Rol del docent

Quin paper creu que hauria de tenir el docent en la implementació de l'EAA a l'aula?

Copiar gráfico

17 respuestas

- Hauria de tenir un rol actiu i rebre formació específica per guiar les activitats
- Hauria de col·laborar amb els professionals de l'EAA, però sense un rol central
- Crec que la presència del docent no és essencial en aquest tipus d'intervenció

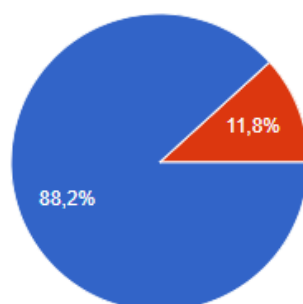
Un 64,7% considera que el docent hauria de tenir un paper actiu i rebre formació específica per a guiar les activitats. Un 35,3% creu que el rol docent hauria de ser de col·laboració amb els professionals, tot i no ser central. Cap docent ha indicat que la seva presència no sigui essencial, fet que reforça la necessitat d'implicació activa del professorat.

Coneixement i interès en la EAA

Quina predisposició tindria per conèixer més sobre l'Educació Assistida amb Animals i la seva aplicació en educació infantil?

Copiar gráfico

17 respuestas

- Interès alt, em sembla una metodologia interessant
- Baix, no ho veig com una eina essencial per a l'ensenyament
- Cap interès, crec que no aporta cap valor afegit a l'aula

El 88,2% del professorat manifesta un alt interès per conèixer més sobre la EAA, considerant-la una metodologia interessant. Només un 11,8% mostra un interès baix, i cap docent ha afirmat que no li aportari cap valor a l'aula, la qual cosa indica una predisposició molt positiva cap a aquesta metodologia.

Pregunta oberta

La pregunta oberta sobre les barreres que poden dificultar la implementació de l'Educació Assistida amb Animals, les respostes es poden agrupar en quatre grans categories recurrents:

1. Aspectes de salut i seguretat: el 40% de les respostes fan referència a pors, al·lèrgies o qüestions d'higiene dels infants i/o de les seves famílies com a possibles impediments.
2. Prejudicis i desconeixement: el 30% dels participants assenyalen el rebuig per part de determinades persones o famílies i la manca de coneixement dels beneficis de l'EAA com a obstacles culturals i actitudinals
3. Formació docent i recursos: un 20% fa èmfasi en la necessitat de formació específica per part del professorat i en la manca de recursos personals i materials per aplicar la metodologia de manera efectiva.
4. Resistència al canvi: el 10% algunes respostes reflecteixen la dificultat d'introduir pràctiques innovadores en entorns educatius marcats per la tradició o per la por a novetats.

Aquestes aportacions qualitatives complementen les respostes tancades del qüestionari i reforcen la percepció que, tot i la valoració positiva general, existeixen barreres estructurals i culturals que cal abordar per a una implementació realista i eficaç de la EAA a les escoles.

4.2 Resultats Qualitatius de les Entrevistes

Per aprofundir en la comprensió dels beneficis, dificultats i condicions de la implementació de l'EAA, s'han realitzat tres entrevistes semi-estructurades a dues mestres i una professional a dues mestres i una professional especialitzada en intervencions assistides amb animals. A continuació es resumeixen les aportacions més significatives:

Una de les mestres entrevistades, que actualment exerceix a l'escola Les Dominiques de Tarragona, explica que en un inici li generava dubtes tenir un gos a l'aula, però després de formar-se va comprendre el potencial pedagògic: "em va explicar tots els beneficis, i com m'interessen molt les metodologies actives i emocionals, ho vaig veure com un gran recurs".

La professional de Tan Amigos detalla que la seva tasca se centra a planificar i seguiment de programes dirigits a infants, amb l'objectiu de treballar totes les àrees del desenvolupament.

Com apunta: “les sessions s’estructuren amb una programació on s’inclouen objectius, criteris i activitats específiques”.

Pel que fa als beneficis observats, totes les entrevistades coincideixen que els infants mostren una millora clara en l’empatia, l’autoconfiança, l’atenció i la motivació. També destaquen canvis significatius en infants amb necessitats educatives especials.

En relació amb els reptes, es posa èmfasi en la necessitat de comptar amb recursos, temps i formació. Com assenyala una de les mestres: “el principal repte és garantir aquesta seguretat entre el gos i l’infant, i gestionar bé els temps de la sessió”.

Finalment, totes consideren que el paper del docent és clau i que la formació és molt recomanable per garantir una implementació correcta. També recomanen iniciar el projecte amb el suport d’un equip especialitzat i amb una bona comunicació amb les famílies.

5. Conclusió

L’objectiu general del meu estudi és **analitzar el coneixement i percepció dels docents i professionals sobre l’Educació Assistida amb Animals (EAA), específicament amb gossos, i la seva influència en el desenvolupament dels infants en educació infantil**. A través dels instruments utilitzats i l’anàlisi elaborada, es pot afirmar que aquest objectiu ha estat assolit, ja que s’ha obtingut una visió clara de com el col·lectiu docent percep la EAA, així com dels beneficis i dificultats que suposa la seva implementació.

El **primer objectiu específic** consistia a **conèixer els principals beneficis i desafiaments en la implementació dels gossos d’EAA dins l’aula a través de l’experiència dels professionals i tècnics**. Per abordar aquest objectiu es van realitzar entrevistes a dues mestres i a una professional de l’empresa Tan Amigos. El resultat més significatiu ha estat la coincidència entre totes les entrevistes sobre els beneficis emocionals i socials que els infants experimenten, destacant-se també les barreres relacionades amb la gestió d’horaris, l’organització dels espais i la manca de recursos econòmics.

Pel que fa al **segon objectiu específic**, que era **analitzar les percepcions i experiències dels docents d’escoles que implementen la EAA**, es va utilitzar un qüestionari respost per 17 mestres. Els resultats mostren una actitud positiva cap a la EAA, amb un 88,2% dels docents

mostrant interès i considerant-la una eina útil i enriquidora. També s'hi evidencien limitacions, com la manca de formació o els possibles dubtes de les famílies.

Quant al **tercer objectiu específic**, centrat a **saber quin impacte tenen les estratègies i bones pràctiques utilitzades en escoles que implementen l'EAA en els infants**, s'ha recollit informació mitjançant entrevistes. El principal resultat ha estat que les bones pràctiques afavoreixen significativament el desenvolupament socioemocional, la comunicació i l'autoconfiança dels infants.

Respecte a la hipòtesi plantejada, que afirmava que **la presència de gossos a l'aula contribueix positivament al desenvolupament socioemocional i cognitiu dels infants**, les dades obtingudes la **confirmen clarament**. Tant les respostes del qüestionari com els testimonis recollits mostren que els infants milloren la seva empatia, regulació emocional, atenció i autoestima.

Aquestes conclusions s'alineen amb aportacions teòriques treballades en el marc teòric, com la teoria de l'aprenentatge social de Vygotsky, qui defensava la importància de la interacció social en el desenvolupament cognitiu. L'EAA potència aquest aprenentatge significatiu mitjançant vincles afectius amb l'animal, creant un context emocionalment segur i estimulants.

Valoració dels resultats: les dades obtingudes han permès evidenciar que l'EAA és percebuda com una eina educativa innovadora amb potencial real en el desenvolupament integral dels infants. Els beneficis es veuen reflectits en l'àmbit emocional, social i cognitiu, mentre que les dificultats identificades són principalment de caràcter logístic i econòmic.

Valoració de l'estratègia metodològica: l'ús combinat de qüestionari i entrevistes ha permès recollir dades tant quantitatives com qualitatives, oferint una visió global del fenomen estudiat. Aquesta estratègia mixta ha resultat adequada per donar una resposta **satisfactòria** a la pregunta inicial de recerca.

Obstacles i problemes: a banda de la dificultat d'identificar centres on actualment s'estigui aplicant la EAA, un obstacle rellevant ha estat la disponibilitat horària de les mestres per realitzar les entrevistes. A causa de les jornades escolars, reunions amb famílies i sortides

escolars, moltes d'elles no podien participar durant l'horari lectiu ni fora d'aquest. Per aquest motiu, es va optar per fer les entrevistes en format en línia, fet que va permetre garantir la seva participació i facilitar l'organització.

Futures línies d'investigació: la recerca podria ampliar-se incorporant les veus de les famílies i dels propis infants, així com observacions directes de les sessions. També es podria estudiar l'impacte a mitjà i llarg termini de la presència d'un gos a l'aula, o comparar els efectes de diferents tipus d'animals en programes d'EAA.

Reflexió personal: aquest treball ha estat una oportunitat per aprofundir en una temàtica que m'apassiona, combinant la meua vocació educativa amb l'amor pels animals. He après a estructurar un projecte de recerca, a analitzar dades de manera crítica i a valorar el potencial que tenen les metodologies innovadores per transformar l'educació. Considero que la EAA és una via prometedora per promoure una escola més emocional, inclusiva i centrada en el benestar dels infants.

Les conclusions obtingudes obren la porta a pensar en una educació més connectada amb el món natural i les emocions, i posen de manifest que l'aprenentatge pot i ha de ser també una experiència afectiva i significativa per a tots els infants.

3. Bibliografia

- Ainsworth, M. D. S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Álvarez-Cejudo, G. (2019). *Beneficis de la intervenció assistida amb animals a l'aula*. *Papeles Salmantinos de Educación*, (23), 167–202. <https://doi.org/10.36576/summa.108392>
- Anderson, K. L., & Olson, M. R. (2006). The value of a dog in a classroom of children with severe emotional disorders. *Anthrozoös*, 19(1), 35–49. <https://doi.org/10.2752/089279306785593919>
- Anderson, K., & Olson, M. (2018). The effects of classroom-based animal-assisted activities. *Cultural Studies of Science Education*. <https://doi.org/10.1007/s11422-018-9886-2>
- Animalia Formación. (s.f.). *Experta/o en Intervenció Assistida amb Gossos (IAP)*. Recuperat de <https://animaliaformacion.com/cursos/curso-terapia-asistida-con-perros/>
- Asociación Internacional de Consultores de Conducta Animal (IAABC). (s.f.). *Unir-se a la IAABC*. Recuperat de <https://iaabc.org/es/membership-types>
- Ausubel, D. P. (1963). *The psychology of meaningful verbal learning*. Grune & Stratton.
- Axón Comunicación. (2022, 16 de novembre). *Beneficis per a nens i nenes de créixer amb mascotes*. Recuperat el 16 de maig de 2025, de <https://axoncomunicacion.net/beneficios-para-ninas-y-ninos-de-crecer-con-mascotas/>
- Beetz, A., Julius, H., Turner, D., & Kotrschal, K. (2012). Effects of social support by a dog on stress modulation in male children with insecure attachment. *Frontiers in Psychology*, 3, 352. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2012.00352>
- Beetz, A., Uvnäs-Moberg, K., Julius, H., & Kotrschal, K. (2012). Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: The possible role of oxytocin. *Frontiers in Psychology*, 3, 234. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2012.00234>
- Beck, A., & Meyers, N. (1996). Health benefits of interaction with companion animals. *Anthrozoös*.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. Basic Books.
- Cañizares Ciudad, G., & Hernández Terrer, M. de la E. (2022). *Intervencions assistides amb un gos en el pla d'actuacions de l'orientadora educativa del centre escolar*. *Revista de Educación, Innovación y Formación (REIF)*, 7, 7–29. Recuperat de https://www.educarm.es/reif/doc/7/reif7_1.pdf

- Centro de Terapias Asistidas con Canes (CTAC). (s.f.). *Curs ONLINE «Professional» d'intervencions assistides amb gossos*. Recuperat de <https://ctac.cat/online-professional/>
- Correa Duque, M. C., Cárdenas Lozano, A. M., Rivera Castro, H. D., & Cadavid Marín, A. (2019). *Educació assistida amb gossos: Aplicacions pedagògiques en contextos educatius*. *Inclusión y Desarrollo*, 6(2), 15–23. <https://doi.org/10.26620/uniminuto.inclusion.6.2.2019.15-23>
- DICYT. (2019). *Educació assistida amb animals per millorar la qualitat de vida dels infants amb diversitat funcional*. Recuperat de <https://www.dicyt.com/noticias/educacion-asistida-con-animales-para-mejorar-la-calidad-de-vida-de-los-ninos-con-diversidad-funcional>
- Dogtor Animal. (s.f.). *Intervencions assistides amb animals per a resultats únics*. Recuperat de <https://dogtoranimal.es/>
- Educan. (s.f.). *Investigació i desenvolupament del comportament caní*. Recuperat de <https://www.adiestramientoeducan.com/investigacion-desarrollo-innovacion>
- Educaweb. (2024). *Educació infantil*. Recuperat de <https://www.educaweb.com/educacion-infantil/>
- Entrelazadogs. (2021). *El gos de teràpia: Les seves característiques, funcions i qualitats*. Recuperat de <https://entrelazadogs.es/el-perro-de-terapia-sus-caracteristicas-funciones-y-cualidades>
- Escola Dominiques Tarragona. (s.f.). *Dominiques Tarragona*. Recuperat el 16 de maig de 2025, de <https://dominiquestarragona.com/>
- Escola Infantil Delphos. (s.f.). *Educació assistida amb animals*. Recuperat de <https://escuelainfantildelphos.es/educacion-asistida-con-animales-con-perro/>
- Escola Joc de la Bola. (s.f.). *Educació assistida amb animals*. Recuperat de <https://www.jocdelabola.cat/es/educacion/jocdelabola/proyectos/educacion-asistida-con-animales/55098.html>
- Espacio Ítaca. (s.f.). *«Pingües paraules amb gossos», projecte d'educació assistida amb gossos al CEE Jean Piaget*. Recuperat de <https://espacioitaca.com/portfolio/pingues-palabras-con-perros-proyecto-de-educacion-asistida-con-perros-en-el-cee-jean-piaget/>
- Euroinnova. (2024). *Quins són els 5 principis pedagògics?*. Recuperat de <https://www.euroinnova.com/blog/cuales-son-los-5-principios-pedagogicos>

- Fine, A. H., & Mackintosh, T. (2015). *Handbook on animal-assisted therapy*. Elsevier.
- Fisher, D., Frey, N., & Hattie, J. (2016). *Visible learning for literacy*. <https://doi.org/10.4135/9781483394121>
- Friesen, L. (2010). Exploring animal-assisted programs with children in school and therapeutic contexts. *Early Childhood Education Journal*, 37(4), 261–267. <https://doi.org/10.1007/s10643-009-0349-5>
- Fundación Affinity. (s.f.). *Els beneficis del vincle entre infants i animals de companyia*. Recuperat el 16 de maig de 2025, de <https://www.fundacion-affinity.org/es/biblioteca/los-beneficios-del-vinculo-entre-ninos-y-animales-de-compania>
- Fundación Affinity. (s.f.). *La importància de l'avaluació científica en les teràpies assistides amb gossos*. Recuperat de <https://www.fundacion-affinity.org/es/biblioteca/la-importancia-de-la-evaluacion-cientifica-en-las-terapias-asistidas-con-perros>
- Fundación Affinity. (2019). *Nota de premsa Lleó XIII*. Recuperat de <https://www.fundacion-affinity.org/es/nota-de-prensa-lleo-xiii>
- García Notario, V. (2024). *Beneficis de tenir un gos a les aules. Sapos y Princesas*. Recuperat de <https://saposyprincesas.elmundo.es/consejos/educacion-colegio/perro-aulas-educacion-infantil>
- Gee, N. R., Crist, E. N., & Carr, D. N. (2010). Preschool children's adherence to instructions as a function of presence of a dog and motor skills task. *Anthrozoös*, 23(2), 173–184. <https://doi.org/10.2752/175303710X12682332909972>
- Gee, N. R., et al. (2017). Dogs in the classroom: Impacts on children's mood and behavior. *Teaching and Teacher Education*. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.01.003>
- Gee, N. R., Fine, A. H., & Schuck, S. (2017). Animals in educational settings: Research and practice. A. A. H. Fine (Ed.), *Handbook on Animal-Assisted Therapy* (5a ed., pp. 195–210). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/C2014-0-03264-0>
- Generalitat de Catalunya. (2008). *Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de protecció dels animals*. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 5123. Recuperat de <https://www.boe.es/buscar/pdf/2008/DOGC-f-2008-90016-consolidado.pdf>

- Generalitat de Catalunya. (2018). *Resolució ENS/2232/2018, de 1 d'octubre, per la qual s'estableix el calendari del procés electoral per renovar els membres dels consells escolars dels centres públics i privats sostinguts amb fons públics*. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 7713. Recuperat de <https://dogc.gencat.cat/es/document-del-dogc/?documentId=822852>
- Generalitat de Catalunya. (s.f.). *Guia per a la incorporació d'animals en projectes educatius*. Recuperat de <https://www.gencat.cat/mediamb/binlegis/20067462e.pdf>
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- González, D. (2017). *Educació assistida amb gossos: Inclusió i desenvolupament*. *Revista Inclusión y Desarrollo*, 4(2), 45–60. Recuperat de <https://revistas.uniminuto.edu/index.php/IYD/article/view/1946/2695>
- González Hidalgo, J. L. (2016). *Programa d'educació assistida amb gossos*. Universitat de Jaén. Recuperat de https://crea.ujaen.es/bitstream/10953.1/4804/1/TFM_MIAA_Gonzalez_Hidalgo_Jose_Luis.pdf
- González Lage, S. (2018). *Teràpia assistida amb animals, entorn escolar i teràpia ocupacional: Scoping Review* (Treball de Fi de Grau). Universidade da Coruña. Recuperat de https://ruc.udc.es/dspace/bitstream/handle/2183/20830/GonzalezLage_Sheila_TFG_2_018.pdf
- Grupo MasterD. (s.f.). *Educació assistida amb animals*. Recuperat de <https://www.masterd.es/educacion-asistida-con-animales>
- Hall, S. S., et al. (2016). The long-term benefits of animal-assisted interventions in classrooms. *Child Development Perspectives*. <https://doi.org/10.1111/cdep.12218>
- Hall, S. S., Gee, N. R., & Mills, D. S. (2016). Children reading to dogs: A systematic review of the literature. *PLOS ONE*, 11(2), e0149759. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0149759>
- Humanymal. (2013). *Projecte "Animals a les aules" - Intervenció psicoeducativa facilitada amb animals*. Recuperat de <https://humanymal.es/proyecto-animales-en-las-aulas-intervencion-psicoeducativa-facilitada-con-animales/>
- IAHAIO. (2018). *IAHAIO White Paper 2014, actualitzat el 2018: Definicions d'intervencions assistides amb animals i directrius per al benestar animal*. Recuperat

de

<https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2020/07/IAHAIO-White-Paper-SPANISH-2018.pdf>

- Institutos Nacionales de la Salud. (s.f.). *El poder de las mascotas. NIH Noticias de Salud*. Recuperat el 16 de maig de 2025, de <https://salud.nih.gov/recursos-de-salud/nih-noticias-de-salud/el-poder-de-las-mascotas>
- ISED. (2023). *IAA en el desenvolupament infantil i l'educació*. Recuperat de <https://www.ised.es/blog/terapia-asistida-con-animales-educacion>
- ISEP. (2022). *Gos de teràpia o d'intervenció: Característiques i com escollir-lo*. Recuperat de <https://www.isep.es/actualidad/perro-iaa-terapia-asistida-intervencion-iap/>
- Jalongo, M. R., Astorino, T., & Bomboy, N. (2004). Canine visitors: The influence of therapy dogs on young children's learning and well-being in classrooms and hospitals. *Early Childhood Education Journal*.
- Jefatura del Estado. (2023). *Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 75, de 29 de març de 2023*. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-7936>
- Levinson, B. M. (1962). The dog as a "co-therapist". *Mental Hygiene*, 46(1), 59–65.
- López, A., & García, M. (2021). Impacto de los perros en el aprendizaje infantil: Un estudio de caso. *Revista de Educación y Sociedad*, 34(2), 145–160.
- McNicholas, J., & Collis, G. M. (2000). Dogs as catalysts for social interactions: Robustness of the effect. *British Journal of Psychology*, 91(1), 61–70. <https://doi.org/10.1348/000712600161673>
- Ministerio de Educación y Formación Profesional. (s.f.). *Fins, principis generals, principis pedagògics i objectius*. Recuperat de <https://educagob.educacionfpydeportes.gob.es/curriculo/curriculo-lomloe/menu-curriculos-basicos/ed-infantil/fines-principios-objetivos.html>
- Montessori, M. (2012). *The Montessori method*. Random House Publishing.
- Observatorio de Innovación Educativa del Tecnológico de Monterrey. (2020). *Els gossos com a mestres de l'empatia a l'aula*. Recuperat de <https://observatorio.tec.mx/perros-contra-bullying/>
- O'Haire, M. E. (2010). Companion animals and human health: Benefits, challenges, and the road ahead. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 5(5), 226–234. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2010.02.002>

- Parra Araiz, M. (2017). *Teràpia i educació assistida amb animals per a col·lectius infantils en risc d'exclusió social* (Treball de Fi de Grau). Universitat de Granada. Recuperat de <https://digibug.ugr.es/handle/10481/48808>
- Perruneando. (s.f.). *Formació – Educació canina i intervencions assistides amb gossos*. Recuperat de <https://www.perruneando.com/formacion-2/>
- Piaget, J. (1970). *La construcción de lo real en el niño*. Siglo XXI Editores.
- Piaget, J. (1970). *L'epistemologia genètica*. Editorial Paidós.
- Purewal, R., Christley, R., & Meints, K. (2017). Companion animals and child/adolescent development: A systematic review of the evidence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. <https://doi.org/10.3390/ijerph14090945>
- Purina. (s.f.). *Els gossos són bons per als infants?* Recuperat el 16 de maig de 2025, de <https://www.purina.com/es/articulos/perro/tener-un-perro/los-perros-son-buenos-para-los-ninos>
- Red Educa. (s.f.). *Definició d'educació infantil*. Recuperat de <https://www.rededuca.net/definicion-de-educacion-infantil>
- Redacció. (2020, 6 de juliol). *Convivre amb gossos millora el benestar social i emocional dels infants*. *Animals Health*. Recuperat el 16 de maig de 2025, de <https://www.animalshealth.es/mascotas/convivir-con-perros-mejora-bienestar-social-emocional-ninos>
- Revista Ventana Abierta. (2018). *L'educació assistida amb animals*. Recuperat de <https://ventanaabierta.revistas.csic.es/index.php/ventanaabierta/article/view/educacion-asistida-con-animales>
- Romero, J. E. (2022, 26 d'abril). *Els gossos ajuden al desenvolupament dels infants: per què generen un efecte positiu en el desenvolupament dels nens*. *Infobae*. Recuperat el 16 de maig de 2025, de <https://www.infobae.com/america/perrosygatos/2022/04/26/por-que-los-perros-genera-un-efecto-positivo-en-el-desarrollo-de-los-ninos/>
- Sandoval Meza, M. G. (2024, 11 d'abril). *Què és i quant costa la teràpia assistida per animals?* *Forbes Mèxic*. Recuperat de <https://forbes.com.mx/que-es-y-cuanto-cuesta-la-terapia-asistida-por-animales/>
- Schuck, S. E. B., Emmerson, N. A., Fine, A. H., & Lakes, K. D. (2015). Canine-assisted therapy for children with ADHD: Preliminary findings from the

- positive assertive cooperative kids study. *Journal of Attention Disorders*, 19(2), 125–137.
- Serpell, J. (1991). Beneficial effects of pet ownership on some aspects of human health and behavior. *Journal of the Royal Society of Medicine*.
 - Serpell, J. A. (1996). *In the company of animals: A study of human-animal relationships*. Cambridge University Press.
<https://archive.org/details/incompanyofanima0000serp>
 - Silva, K., Correia, R., Lima, M., Magalhães, A., & de Sousa, L. (2011). Can dogs prime autistic children for therapy? Evidence from a single case study. *Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 17(7), 655–659.
 - Tan Amigos. (s.f.). *Tan Amigos: Intervencions assistides amb animals*. Recuperat de <https://www.tanamigos.org/>
 - UNESCO. (2019). *Marc d'acció Educació 2030: Garantir una educació inclusiva i de qualitat per a tothom*. Recuperat de <https://unesdoc.unesco.org/>
 - Universidad Ana G. Méndez. (s.f.). *Intervencions assistides per animals*. Recuperat de <https://uagm.edu/es/oferta-academica/programas/intervenciones-asistidas-por-animales>
 - Universidad de Granada. (s.f.). *Principis i mètodes en educació infantil*. Recuperat de https://digibug.ugr.es/bitstream/handle/10481/67764/Principios_metodos_infantil.pdf
 - Universidad de La Sabana. (2006). *La mascota com a estratègia pedagògica a l'aula per a Prejardí al Jardí Infantil Dinos Kinder*. Recuperat de <https://intellectum.unisabana.edu.co/bitstream/handle/10818/2065/121729.pdf?sequence=1>
 - Universidad Internacional de Valencia. (2023). *Principis pedagògics: què són i quina importància tenen*. Recuperat de <https://www.universidadviu.com/co/actualidad/nuestros-expertos/principios-pedagogicos-que-son-y-cual-es-su-importancia>
 - Universidad Rey Juan Carlos. (2021). *Educació assistida amb animals per millorar la qualitat de vida dels infants amb diversitat funcional*. Recuperat de <https://www.urjc.es/noticias-urjc/educacion-asistida-animales>
 - Villafañe, M. (2018). *Educació assistida amb gossos: Aplicacions pedagògiques en contextos escolars*. *Inclusión y Desarrollo*, 6(1), 45–56. Recuperat de <https://revistas.uniminuto.edu/index.php/IYD/article/view/1972>

- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- WAECE (Asociación Mundial de Educadores Infantiles). (2005). *Concepte, objectius i finalitats de la primera infància*. Recuperat de <https://www.waece.org/concepto-objetivos-y-fines-primer-infancia/>
- Wilson, E. O. (1984). *Biophilia*. Harvard University Press.

4. Annexos

Annex 1: Validacions del qüestionari per 2 professors de la URV

INSTRUMENT DE VALIDACIÓ 2019-20

Benvolgut/da Sr./Sra.

Ens dirigim a vostè amb l'objectiu de sol·licitar la seva col·laboració com a expert en la validació d'un qüestionari/entrevista, que forma part del TFG (Treball de Fi de Grau) que porta per títol : "Gossos a l'aula: una eina per millorar habilitats en educació infantil", dirigit per el/la Sr./Sra. **Maria Teresa Gámez**, de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.

L'instrument que li presentem és el qüestionari que es passarà a **MESTRES D'ESCOLA**.

És per aquest motiu, que li agrairíem que llegís el qüestionari i tingués l'amabilitat de valorar-lo en els espais habilitats en aquest document. Les valoracions que ens proporcionï ens permetran recollir informació valuosa que contribuirà a la investigació.

El document que li adjuntem té la següent estructura:

- A. La contextualització de l'instrument d'avaluació
- B. Els criteris de validació
- C. La plantilla de validació que ha d'omplir
- D. Les seves dades

Moltes gràcies per la seva col·laboració.

Cordialment,

(**Fátima López Serrano**)

(Signatura)

En Tarragona, 20 de Març de 2025

A. La contextualització de l'instrument d'avaluació

Els objectius de la investigació són:

- **Objectiu General:**
Analitzar el coneixement i percepció dels docents i professionals sobre l'Educació Assistida amb Animals (EAA), específicament amb gossos, i la seva influència en el desenvolupament dels infants en educació infantil.
- **Objectius Específics: (més curt) només un verb**
 1. Conèixer els principals beneficis i desafiaments en la implementació dels gossos d'EAA dins l'aula a través de l'experiència dels professionals i tècnics.
 2. Analitzar les percepcions i experiències dels docents d'escoles que implementen la EAA
 3. Saber quin impacte tenen les estratègies i bones pràctiques utilitzades en escoles que implementen l'EAA en els infants.

B. Els criteris de validació

Els criteris d'avaluació seleccionats per avaluar els aspectes que ens interessen del qüestionari són els següents:

Aspecte per validar	Criteri	Escala
Les preguntes del guió de l'entrevista	Comprensió	Escala de l'1 al 4
	Pertinença	
	Importància	

- **Comprensió:** S'entén la pregunta? Està ben expressada o redactada i no comporta ambigüitat?
- **Pertinença:** S'adequa la pregunta als objectius de la investigació?
- **Importància:** Valori entre 1 i 4 el grau d'importància que, segons el seu criteri, té la pregunta respecte als objectius de la investigació.
- **Comentaris:** Indiqui lliurement els comentaris que consideri oportuns al final de l'entrevista.

VALIDACIÓ DE CADA PREGUNTA

	Comprensió				Pertinença				Importància			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

COMENTARIS FINALS

COMENTARIS SOBRE ALGUN APARTAT O PREGUNTA

C. La plantilla de validació que ha omplir

En el cas que l'instrument sigui un qüestionari, els ítems serien valorats de menor a major grau d'importància amb les paraules "estic totalment d'acord, d'acord, en desacord i totalment en desacord".

1. Considera que la presència de gossos a l'aula pot tenir un impacte positiu en el desenvolupament socioemocional dels infants?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
2. Creu que els gossos poden millorar la motivació dels infants en les activitats escolars?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
3. En quin àmbit considera que l'Educació Assistida amb Animals (EAA) té un impacte més significatiu en els infants?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
4. Quina creu que és la principal dificultat per implementar l'EAA en escoles d'educació infantil?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
5. Creu que els docents haurien de rebre formació específica per treballar amb programes d'EAA?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
6. Com valoraria el nivell d'implementació de l'EAA en el seu centre educatiu?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
7. Considera que la presència de gossos a l'aula pot afectar la seguretat i higiene dels infants?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
8. Creu que les famílies estarien receptives a la implementació de programes d'EAA en les escoles?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
9. Quin paper creu que hauria de tenir el docent en la implementació de l'EAA a l'aula?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
10. Quina predisposició tindria per conèixer més sobre l'Educació Assistida amb Animals i la seva aplicació en educació infantil?	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
11. En el cas que consideri que l'Educació Assistida amb Gossos és beneficiosa per als infants,	Comprensió	Pertinença	Importància
	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4

quines barreres creu que poden dificultar la seva implementació a les aules?									
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

COMENTARIS SOBRE ALGUN APARTAT O PREGUNTA

El instrumento está bien construido y guarda relación con el título y los objetivos del TFG. No obstante, todas las preguntas están asociadas a la percepción y formuladas de manera bastante general. Por lo tanto, todas las respuestas podrían formularse en la misma dirección.

En este sentido, convendría incluir preguntas sobre el conocimiento del objeto de estudio. Algunos ejemplos son:

A) Defina la educación asistida por animales.

B) Describa su metodología o estrategia de implementación en el aula o en el centro educativo.

C) Especifique los animales que se emplean en este tipo de educación...

Además, en esas preguntas, habría que dejar abierta la posibilidad de que la persona encuestada pueda indicar que no sabe del tema. En concreto, deberían de construirse a partir del marco teórico del TFG relativo a este objeto de estudio.

Dado que se trata de un tema poco frecuente, conviene preguntar por el conocimiento y no tanto por la percepción. De esta manera, la información obtenida será más significativa y ofrecerá una visión más objetiva del conocimiento de las personas encuestadas sobre el objeto de estudio.

D. Dades de l'expert

Ompli, si us plau, les seves dades professionals:

Nom i cognoms	Alejandro Gironde
Lloc de treball	Universitat Rovira i Virgili
Titulació acadèmica	Licenciado en Letras – Doctor en Educación
Anys d'experiència professional	24

GIRONDE ALEJANDRO -
Y8446215P

Firmado digitalmente por GIRONDE
ALEJANDRO - Y8446215P
Fecha: 2025.03.27 09:26:08 +01'00'

Aquestes dades són d'ús exclusiu de l'investigador i no apareixeran en la investigació final ni a cap informe o article que se'n derivi.

Moltes gràcies per la seva col·laboració

Benvolgut/da Sr Marc Alcoverro Rius

Ens dirigim a vostè amb l'objectiu de sol·licitar la seva col·laboració com a expert en la validació d'un qüestionari/entrevista, que forma part del TFG (Treball de Fi de Grau) que porta per títol : "Gossos a l'aula: una eina per millorar habilitats en educació infantil", dirigit per el/la Sr./Sra. **Maria Teresa Gámez**, de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.

L'instrument que li presentem és el qüestionari que es passarà a **MESTRES D'ESCOLA**.

És per aquest motiu, que li agrairíem que llegís el qüestionari i tingués l'amabilitat de valorar-lo en els espais habilitats en aquest document. Les valoracions que ens proporcionï ens permetran recollir informació valuosa que contribuirà a la investigació.

El document que li adjuntem té la següent estructura:

- A. La contextualització de l'instrument d'avaluació
- B. Els criteris de validació
- C. La plantilla de validació que ha d'omplir
- D. Les seves dades

Moltes gràcies per la seva col·laboració.

Cordialment,

(**Fátima López Serrano**)

(Signatura)

En Tarragona, 20 de Març de 2025

A. La contextualització de l'instrument d'avaluació

Els objectius de la investigació són:

- **Objectiu General:**
Analitzar el coneixement i percepció dels docents i professionals sobre l'Educació Assistida amb Animals (EAA), específicament amb gossos, i la seva influència en el desenvolupament dels infants en educació infantil.
- **Objectius Específics: (més curt) només un verb**
 1. Conèixer els principals beneficis i desafiaments en la implementació dels gossos d'EAA dins l'aula a través de l'experiència dels professionals i tècnics.
 2. Analitzar les percepcions i experiències dels docents d'escoles que implementen la EAA
 3. Saber quin impacte tenen les estratègies i bones pràctiques utilitzades en escoles que implementen l'EAA en els infants.

B. Els criteris de validació

Els criteris d'avaluació seleccionats per avaluar els aspectes que ens interessin del qüestionari són els següents:

Aspecte per validar	Criteri	Escala
Les preguntes del guió de l'entrevista	Comprensió	Escala de l'1 al 4
	Pertinença	
	Importància	

- **Comprensió:** S'entén la pregunta? Està ben expressada o redactada i no comporta ambigüitat?
- **Pertinença:** S'adequa la pregunta als objectius de la investigació?
- **Importància:** Valori entre 1 i 4 el grau d'importància que, segons el seu criteri, té la pregunta respecte als objectius de la investigació.
- **Comentaris:** Indiqui lliurement els comentaris que consideri oportuns al final de l'entrevista.

VALIDACIÓ DE CADA PREGUNTA

	Comprensió				Pertinença				Importància			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

COMENTARIS FINALS

COMENTARIS SOBRE ALGUN APARTAT O PREGUNTA

C. La plantilla de validació que ha omplir

En el cas que l'instrument sigui un qüestionari, els ítems serien valorats de menor a major grau d'importància amb les paraules "estic totalment d'acord, d'acord, en desacord i totalment en desacord".

	Comprensió				Pertinença				Importància			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. Considera que la presència de gossos a l'aula pot tenir un impacte positiu en el desenvolupament socioemocional dels infants?				x				x				X
2. Creu que els gossos poden millorar la motivació dels infants en les activitats escolars?			X				x					x
3. En quin àmbit considera que l'Educació Assistida amb Animals (EAA) té un impacte més significatiu en els infants?				x				x				X
4. Quina creu que és la principal dificultat per implementar l'EAA en escoles d'educació infantil?				X				x				x
5. Creu que els docents haurien de rebre formació específica per treballar amb programes d'EAA?				x				X				X
6. Com valoraria el nivell d'implementació de l'EAA en el seu centre educatiu?				X				x				x
7. Considera que la presència de gossos a l'aula pot afectar la seguretat i higiene dels infants?				x				x				x
8. Creu que les famílies estarien receptives a la implementació de programes d'EAA en les escoles?				X				x				x
9. Quin paper creu que hauria de tenir el docent en la implementació de l'EAA a l'aula?				x				x				X
10. Quina predisposició tindria per conèixer més sobre l'Educació Assistida amb Animals i la seva aplicació en educació infantil?				X				x				x

Annex 2: Guió de l'entrevista

1. És mestre i es va treure el curs o és extern a l'escola i és professional de l'EAA? Que el/la va motivar a dedicar-se a l'EAA? Quant de temps fa que treballa en aquest àmbit?

3 respuestas

Bon dia, soc mestre d'educació infantil a l'escola Les Dominiques de Tarragona. Em van plantejar aquesta proposta d'introduir l'educació assistida amb animals fa uns anys. Al principi em va espantar una mica, ja que no sé si veia molt bona idea posar un gos a l'aula amb els nens per diversos factors. Ja sigui per com s'alteren, per si tenen por, etc. Llavors, vaig indagar i em van explicar tots els beneficis i com m'interessen molt les metodologies actives i emocionals a infantil, seria un gran potencial pedagògic.

Sóc mestra i actualment exerceixo com a tutora a cicle superior. Recentment vaig presentar un projecte de teràpia assistida amb gossos a l'escola on treballa. Tot i que encara no he tingut l'oportunitat de treballar en aquest àmbit, em sento molt motivada per aquest recurs, ja que considero que pot contribuir significativament al benestar emocional dels infants. A més, aquest projecte uneix dues de les meves grans passions: l'educació i els animals.

Sóc pedagoga i he fet alguns cursos d'intervencions assistides amb animals

2. Pot explicar-nos en què consisteix exactament la seva tasca com a professional de l'Educació Assistida amb Animals (EAA) en escoles d'educació infantil?

3 respuestas

Clar que sí, l'EAA se centra a integrar el gos com un recurs pedagògic a l'aula. Amb l'EAA treballem elements molt concrets; el desenvolupament emocional, gestió de la frustració, aspectos cognitius com el llenguatge o la concentració... La meva tasca es crear sessions que creïn un benestar conjunt (del gos i dels alumnes) i adaptar-la a les seves necessitats.

Com ja he comentat abans, no he fet cap tasca com a professional, però la proposta que vaig pensar va ser la següent: Introduir la teràpia assistida amb el meu gos (border collie) com a recurs complementari per millorar el benestar emocional dels infants.

A Tan amigos treballem amb diferents col·lectius: gent gran, persones amb discapacitat, persones amb risc social i amb infants.

En el meu cas m'encarrego de planificar, fer seguiment i avaluació dels diferents programes que duem a terme.

Els programes per infants tenen com a objectiu potenciar totes les àrees del desenvolupament: cognitiu, psicomotriu, comunicatiu i social-afectiu

3. Quins criteris es tenen en compte a l'hora de seleccionar i entrenar els gossos que participen en aquestes sessions?

3 respuestas

Els gossos han de ser molt tranquil·la, sociables i han d'estar acostumbrats a estar amb els nens i nenes. Reben un entrenament específic per poder estar a l'aula i a diverses situacions. El professional els guia i acompanya en tot moment. A més a més, que porten controls veterinaris.

Que el gos sigui obedient, que tingui unes ordres bàsiques apreses i siguin gossos tranquils, socials i ben cuidats. Sobretot ha de tindre un bon entrenament, si pot ser rebre formació especialitzada amb professionals.

Els criteris bàsics són que estiguin en bon estat de salut, que compleixin característiques etològics com: temperament pacient i calmat, afable, capacitat de socialització i sobretot que gaudeixi de la relació amb les persones i del treball en les sessions.

A més segons el col·lectiu es tindrà en compte el tamany i l'energia

4. Com es garanteix el benestar dels gossos que participen en les activitats educatives? Hi ha protocols establerts per evitar estrès o fatiga?

3 respuestas

Sí, hi ha diversos protocols. Els gossos estan a l'aula poques hores i no sempre seguides. El seu guia està present en tot moment per observar si el gos mostra cansament o estrès, si fos així s'interromp l'activitat. A més, es fan activitats que respecten el ritme de les dues parts i el benestar.

Sessions curtes i moltes pauses i descansos.

Si tenim uns protocols molt estrictes que garanteixen el seu benestar en tot moment i els descansos necessaris.

Un gos que no estigui motivat per anar a una sessió no hi anirà.

A part es garanteix una alimentació, higiene, exercici, cures necessàries i control veterinari.

Els gossos viuen amb els seus guies i aquests asseguren que estiguin en un bon estat físic i mental.

La nostra directora és veterinària i fa un seguiment de tots els nostres gossos.

5. Com es planifica i estructura una sessió d'EAA en una aula d'educació infantil?

3 respuestas

Primer de tot, es planifica la sessió amb els continguts que volem treballar (les emocions, motricitat...) Després ens coordinem amb la guia per veure quines activitats veu adequades pel gos. Durant tota l'activitat s'ha de mantindre la calma i amb grups petits.

Cada sessió es poden treballar diferents activitats. Per exemple de responsabilització i cura d'animals, activitats per treballar el respecte cap a ells, desenvolupament de valors...

Les sessions es planifiquen amb una programació on s'inclou objectius, continguts i criteris d'avaluació. Els objectius s'estableixen generalment, individuals per a cada nen/a i grupals.
Les sessions s'estructuren : la benvinguda, l'activitat i l'acomiadament

6. Quins beneficis ha observat en els infants que participen en aquestes activitats? (En l'àmbit emocional, cognitiu, social, etc.)

3 respuestas

Hi ha diversos beneficis, per una banda, els infants se senten més tranquils i segurs, molts d'ells han millorat la seva gestió d'emocions, la concentració i la motivació. Socialment, han après a posar límits, a treballar en equip, i crear vincles desde la empatia.
Els gossos ajuden a la autoestima i la responsabilitat.

Aquesta teràpia té l'objectiu de proporcionar suport emocional, reduir l'ansietat, millorar la concentració i fomentar la interacció social entre altres beneficis.
La TAA amb gossos com el Border Collie, ha demostrat ser una eina eficaç per millorar el benestar emocional, social i acadèmic dels nens i nenes.

Son molts els beneficis però, en destacaria: més atenció, millores la comunicació i el llenguatge, més motivació pels aprenentatges, millores en les habilitats social i sobretot més autoconfiança

7. Ha trobat diferències en la resposta dels infants segons les seves necessitats educatives?

3 respuestas

Sí, he trobat que els nens amb NEE solen beneficiar-se de la presència dels animals, en aquest cas, el gos. Els gossos ajuden a la frustració, l'estrés i milloren sobretot la capacitat de l'atenció. Per això, els nens busquen un reforç positiu en ell. Per tant, l'EAA és molt flexible i es pot adaptar a les diferents necessitats de cada infant.

No ho he pogut comprobar

Cada infant és diferent per tant la resposta també ho és. Observem canvis molt significatius en infants amb dificultats

8. Quins són els principals reptes o barreres amb què es troba en el dia a dia d'aquestes intervencions en escoles?

3 respuestas

El principal repte es garantir aquesta seguretat entre el gos i l'infant. L'aula ha d'estar ben organitzada per evitar distraccions. El tema de la gestió del temps es molt important, ja quay ens hem d'adaptar molt bé a cada sessió que por estar el gos, porque disposem d'unes poques hores on está el gos i hem d'aprofitar-la al maxím.

No he pogut trobar-me amb cap repte ni barrera. Imagino que les principals barreres serien els espais que té l'escola per duur a terme aquesta teràpia, i sobretot l'organització d'horaris.

Bàsicament assomir el cost econòmic.
Tant debó disposessin d,ajudes econòmiques o s,icloguès dins la despesa d,un centre.

9. Com reaccionen les famílies i el personal docent davant la implementació de la EAA a les escoles?

3 respuestas

Les familias sempre acostumen a reaccionar de manera positiva, a més els hi cria l'atendíó aquesta pedagogia.
Moltes d'elles han vist que tenint aquest projecte ele seus fills han millorat en conductas que hem esmentat anteriorment, com la autoestima, la concentració i el respecte.

En quant el personal docent, al principi va ser una mica extrany ja que mai ho have escoltat tot axió, però vam estar molt interessats i emocioats.

Els agrada molt i crida molt l'atenció, poques escoles tenen un projecte així.

Sempre molt bé. És una situació d,aprenentatge extraordinària i els infants mostren una gran satisfacció. Les famílies i el personal docent ho valoren molt positivament.

10. Considera que els docents haurien de rebre formació específica per a treballar amb programes d'EAA? Quins aspectes creu que haurien de conèixer?

3 respuestas

Sí, creo que es molt important que els docents ens formen daban de tots aquestes pedagogies, especialment en aquesta. Aquesta formació hauria de cobrir diversos aspectes, com la gestió de les dinàmiques entre infants i animals, les tècniques per gestionar el comportament dels nens i el benestar dels animals. També seria útil conèixer les pautes per identificar possibles senyals d'estrès o malestar tant en els infants com en els animals. Finalment, una formació en comunicació emocional i en com utilitzar els animals per fomentar habilitats socials, emocionals i cognitives.

Sí ho considero, almenys perquè el gos tingui un bon entrenament.

L'especialista en EAA és evident que ha d'estar ben format. I no de qualsevol manera, les intervencions assistides amb gossos són molt complexes i cal molta preparació. El docent de l'aula és part fonamental, ja que participa de les sessions i junt amb la guia planificarà els objectius que vol treballar amb el seu alumnat. Però, l'expert és el guia i qui dirigeix la sessió. Si el docent té formació millor però, no és obligatori.

11. Quines recomanacions donaria a una escola que vol iniciar un programa d'Educació Assistida amb Animals per primera vegada?

3 respuestas

La meva recomanació seria que es deis primer de tot de banda tots els tabús amb aquest projecte. A més a més, de formar tant el docents com a les famílies dels beneficiaris que té. També, treballar amb els professionals adequats i garantir la seguretat i el benestar Per les dues parts. S'ha d'adaptar a l'espai i treballar amb el gos en petits grups. I sobretot ha d'haver una bona Comunitat educativa, ja que el suport entre els membres de la matra institutait és crucial.

Informar-se molt bé de tot, beneficis e inconvenients. Molta organització i formació amb aquest tipus de teràpia.

Que es possi en contacte amb professionals especialitzats i experimentats